

Ministerstwo Edukacji Narodowej

513[02]/ZSZ,SP/MEN/2007.

PROGRAM NAUCZANIA
OPIEKUN MEDYCZNY 513[02]

Zatwierdzam

Minister Edukacji Narodowej

Warszawa 2007

Autorzy:

mgr Ewa Łoś
mgr Jadwiga Smogarzewska
dr Krystyna Szpak – Lipińska
mgr Elżbieta Zagożdżon - Kuśmirek

Recenzenci:

dr n. hum. Krystyna Homenda
mgr Halina Żmuda -Trzebiatowska

Opracowanie redakcyjne:

mgr Kazimiera Tarłowska

Spis treści

I. Plany nauczania	4
II. Programy nauczania przedmiotów zawodowych	6
1. Podstawy psychologii, pedagogiki i socjologii	6
2. Anatomia, fizjologia i patologia	14
3. Zdrowie publiczne	23
4. Opieka nad osobą chorą i niesamodzielną	31
5. Pracownia zabiegów higienicznych	39
6. Podstawy prawa i ekonomiki	48
7. Zajęcia praktyczne	54
8. Praktyka zawodowa	63

I. Plany nauczania

PLAN NAUCZANIA

Szkoła policealna

Zawód: opiekun medyczny

Podbudowa programowa: szkoła dająca wykształcenie średnie

Lp.	Przedmiot nauczania	Dla młodzieży	Dla dorosłych	
		Liczba godzin tygodniowo w rocznym okresie nauczania	Liczba godzin tygodniowo w rocznym okresie nauczania	Liczba godzin w rocznym okresie nauczania
			Semestry I - II	
			<i>Forma stacjonarna</i>	<i>Forma zaoczna</i>
1.	Podstawy psychologii, pedagogiki i socjologii	3	2	41
2.	Anatomia, fizjologia i patologia	3	2	41
3.	Zdrowie publiczne	4	3	54
4.	Opieka nad osobą chorą i niesamodzielną	3	2	41
5.	Pracownia zabiegów higienicznych	5	4	68
6.	Podstawy prawa i ekonomiki	1	1	14
7.	Zajęcia praktyczne	6	4,5	82
Razem		25	18,5	341
Praktyka zawodowa: 6 tygodni x 35 godzin*				

*Praktyka zawodowa dotyczy wyłącznie szkoły policealnej

PLAN NAUCZANIA

Zasadnicza szkoła zawodowa

Zawód: opiekun medyczny

Podbudowa programowa: gimnazjum

Lp.	Przedmiot nauczania	Dla dorosłych	
		Liczba godzin tygodniowo w dwuletnim okresie nauczania	Liczba godzin w dwuletnim okresie nauczania
		Semestry I - IV	
		<i>Forma stacjonarna</i>	<i>Forma zaoczna</i>
1.	Podstawy psychologii, pedagogiki i socjologii	2	41
2.	Anatomia, fizjologia i patologia	2	41
3.	Zdrowie publiczne	3	56
4.	Opieka nad osobą chorą i niesamodzielną	2	41
5.	Pracownia zabiegów higienicznych	4	69
6.	Podstawy prawa i ekonomiki	1	14
7.	Zajęcia praktyczne	12	206
Razem		26	468

II. PROGRAMY NAUCZANIA PRZEDMIOTÓW ZAWODOWYCH

PODSTAWY PSYCHOLOGII, PEDAGOGIKI I SOCJOLOGII

Szczegółowe cele kształcenia

W wyniku procesu kształcenia uczeń (słuchacz) powinien umieć:

- posłużyć się podstawową terminologią z zakresu psychologii, pedagogiki społecznej i socjologii,
- posłużyć się metodami badań stosowanymi w psychologii,
- scharakteryzować podstawowe procesy psychiczne,
- scharakteryzować procesy poznawcze i wskazać ich rolę w poznawaniu rzeczywistości,
- określić wpływ sytuacji społecznych na procesy poznawcze i zachowanie jednostki,
- scharakteryzować procesy emocjonalno – motywacyjne,
- scharakteryzować proces uczenia się,
- scharakteryzować strukturę osobowości człowieka,
- wskazać czynniki kształtujące osobowość człowieka,
- scharakteryzować psychofizyczny rozwój człowieka w poszczególnych fazach życia,
- określić czynniki warunkujące rozwój człowieka,
- zdefiniować pojęcie komunikacji i określić style komunikowania się,
- przedstawić funkcje komunikacji werbalnej i niewerbalnej,
- rozpoznać zakłócenia występujące w procesie komunikowania się,
- zastosować techniki ułatwiające komunikowanie się,
- zastosować zasady i techniki aktywnego słuchania,
- zastosować techniki ćwiczenia zachowań asertywnych,
- nawiązać i podtrzymać kontakt z chorym i jego rodziną,
- udzielić wsparcia emocjonalnego choremu i jego rodzinie,
- rozróżnić biologiczne i psychiczne reakcje stresowe,
- opisać zespół objawów biologicznych powstałych w wyniku działania stresorów,
- wskazać determinanty osobowościowe procesu radzenia sobie ze stresem,
- określić mechanizmy obronne stosowane w procesie radzenia sobie ze stresem,
- zastosować różne techniki relaksacyjne w celu redukcji stresu,
- zinterpretować współczesne funkcje i zadania pedagogiki społecznej,

- określić procesy zachodzące w życiu społecznym,
- przedstawić strukturę grupy społecznej,
- scharakteryzować rodzinę jako grupę społeczną,
- scharakteryzować więzi społeczne,
- scharakteryzować proces socjalizacji,
- zinterpretować zachowania społeczne jednostki i zbiorowości,
- określić czynniki społeczne wpływające na zdrowie,
- określić wpływ choroby na sytuację społeczną jednostki,
- ułatwić pełnienie ról społecznych osobom chorym w różnym wieku,
- zinterpretować i zastosować zasady etyki w działalności zawodowej,
- zinterpretować prawa pacjenta.

Materiał nauczania

1. Psychologia jako nauka o człowieku

Przedmiot i zadania psychologii. Działy psychologii. Biologiczne podstawy zachowania. Metody badań w psychologii. Umiejętności psychologiczne niezbędne w pracy opiekuna medycznego.

Ćwiczenia:

- Opracowywanie kwestionariusza i przeprowadzanie wywiadu w warunkach symulowanych.
- Prowadzenie sytuacyjnych obserwacji zachowania członków grupy z wykorzystaniem arkusza obserwacji.
- Rejestrowanie wyników prowadzonej obserwacji zachowania partnera w grupie.

2. Procesy poznawcze

Podział procesów psychicznych. Elementarne procesy poznawcze – spostrzeżenia, wrażenia, pamięć, myślenie. Rodzaje uczenia się. Inteligencja jako złożona sprawność umysłowa. Uwaga jako ukierunkowane czynności poznawcze.

Ćwiczenia:

- Określanie własnego stylu uczenia się.
- Analizowanie wpływu własnych doświadczeń życiowych na proces uczenia się.

3. Procesy emocjonalne i motywacyjne

Ogólna charakterystyka procesów emocjonalnych. Rola uczuć w życiu człowieka. Charakterystyka procesów motywacyjnych. Rola emocji i motywacji w zachowaniu człowieka.

Ćwiczenia:

- Wyrażanie uczuć, takich jak: strach, gniew, wstyd, radość oraz smutek za pomocą mimiki i gestów.

4. Osobowość

Pojęcie osobowości. Czynniki wpływające na kształtowanie się osobowości człowieka. Składniki osobowości – temperament, zdolności i uzdolnienia, inteligencja, poglądy, przekonania, postawy, potrzeby, charakter, obraz samego siebie. Wzorzec osobowy opiekuna medycznego.

Ćwiczenia:

- Rozpoznawanie „mocnych” i „słabych” stron osobowości własnej.
- Rozpoznawanie hierarchii własnych potrzeb.
- Analizowanie własnej postawy wobec różnych sytuacji zaistniałych w kontaktach z pacjentem, przedstawionych w opisie przypadków.

5. Rozwój psychiczny człowieka

Ogólna charakterystyka rozwoju człowieka, czynniki wpływające na rozwój psychiczny człowieka. Okresy rozwoju psychicznego.

Ćwiczenia:

- Analizowanie wpływu choroby na stan psychiczny pacjenta na podstawie opisu przypadków.

6. Komunikowanie się

Struktura procesu komunikowania się. Warunki skutecznej komunikacji. Style komunikowania się. Błędy w komunikowaniu się. Asertywność. Relacje w zespole terapeutycznym. Relacje z pacjentem i jego rodziną.

Ćwiczenia:

- Nadawanie i interpretowanie komunikatów werbalnych.
- Wysyłanie komunikatów niewerbalnych - wykonywanie gestów otwartości i współpracy, złości, niechęci, zniecierpliwienia, zniechęcenia.
- Obserwowanie i interpretowanie komunikatów werbalnych i niewerbalnych.
- Prowadzenie rozmów z zastosowaniem techniki aktywnego słuchania, udzielania informacji zwrotnych, parafrazowania.
- Badanie własnych umiejętności asertywnego zachowania się i reagowania na asertywność innych w warunkach symulowanych.

- Rozwiązywanie sytuacji konfliktowych z wykorzystaniem strategii dominacji, dostosowania, kompromisu, unikania i współpracy.
- Bezpośrednie wyrażanie próśb i oczekiwań.
- Stosowanie sposobów komunikowania się służących pomagania - aktywne słuchanie, zadawanie pytań, streszczanie i konkretyzowanie.

7. Sytuacje trudne

Pojęcie sytuacji trudnej. Rodzaje sytuacji trudnych (konflikt, frustracja, kryzys, stres psychologiczny) oraz ich wpływ na stan psychiczny człowieka. Bezpośrednie i odległe następstwa sytuacji trudnych. Strategie radzenia sobie ze stresem. Choroba, ból, śmierć – jako sytuacje trudne. Wpływ choroby na stan psychiczny pacjenta i jego rodziny. Reakcje emocjonalne spowodowane chorobą. Wsparcie udzielane choremu i jego rodzinie.

Ćwiczenia:

- Wczuwanie się i odczytywanie stanów emocjonalnych innych osób.
- Identyfikowanie problemów osób chorych i niesamodzielnych na podstawie opisu przypadków i ustalanie sposobów ich rozwiązania.
- Analizowanie wpływu choroby na zachowanie i reakcje psychiczne pacjenta na podstawie opisu przypadków.
- Analizowanie własnych fizjologicznych i psychicznych reakcji stresowych.
- Mierzenie procesu radzenia sobie ze stresem według dostępnej skali.
- Analizowanie strategii radzenia sobie ze stresem skoncentrowanej na rozwiązaniu problemu.
- Analizowanie strategii radzenia sobie ze stresem skoncentrowanej na emocjach.
- Udzielanie wsparcia emocjonalnego w sytuacji stresowej.

8. Etyka w pracy opiekuna medycznego

Podstawowe pojęcia z zakresu etyki. Etyka normatywna. Odpowiedzialność moralna. Dylematy etyczne. Sylwetka opiekuna medycznego. Prawa pacjenta.

Ćwiczenia:

- Rozwiązywanie dylematów etycznych przedstawionych w opisie przypadków.
- Interpretowanie Karty Praw Pacjenta.

9. Wybrane zagadnienia z pedagogiki społecznej

Podstawowe pojęcia pedagogiki społecznej – jej współczesne funkcje i zadania. Środowiskowy charakter pedagogiki społecznej. Problemy rodziny. Podstawowe problemy społeczne jako wyzwania dla pedagogiki.

Ćwiczenia:

- Identyfikowanie współczesnych problemów społecznych (bieda, bezrobocie, uzależnienia, nierówności społeczne).

10. Elementy socjologii

Socjologia jako nauka o społeczeństwie. Przedmiot, funkcje i działy socjologii. Miejsce socjologii wśród nauk społecznych. Człowiek istota społeczna. Podstawy życia społecznego. Społeczeństwo, typy społeczeństw. Procesy społeczne – rodzaje.

Więzi społeczne i ich rodzaje. Struktura społeczna. Zbiory i zbiorowości. Grupa społeczna, rodzaje grup, normy grupowe, struktura grupy, dynamika grupy. Grupy odniesienia. Instytucje społeczne.

Ćwiczenia:

- Dokonywanie analizy wyników socjometrycznego badania grupy społecznej.

11. Socjologiczne koncepcje zdrowia i choroby

Zdrowie i choroba w perspektywie socjologicznej. Zachowania w zdrowiu i w chorobie. Role społeczne pracowników medycznych. Instytucje ochrony zdrowia.

Ćwiczenia:

- Analizowanie własnych postaw wobec zdrowia i choroby.
- Analizowanie roli zawodowej opiekuna medycznego.

Środki dydaktyczne

Foliogramy z zakresu psychologii.

Opisy przypadków, opisy sytuacji.

Filmy dydaktyczne na temat komunikowania się.

Taśmy z nagraniami sposobów udzielania wsparcia.

Scenariusze ćwiczeń.

Materiały źródłowe.

Kwestionariusze wywiadów.

Prezentacje multimedialne.

Uwagi o realizacji

Celem realizacji programu nauczania przedmiotu *Podstawy psychologii, pedagogiki i socjologii* jest kształtowanie umiejętności poznawania samego siebie, rozumienia własnych reakcji psychicznych, oceny stanu psychicznego i sytuacji społecznej podopiecznych oraz radzenia sobie w sytuacjach trudnych. Szczególną uwagę należy zwrócić na kształtowanie umiejętności interpersonalnych, takich jak: komunikowanie się z osobą chorą, rozpoznawanie problemów chorego, udzielanie wsparcia emocjonalnego oraz umiejętności obserwowania zmian w wyglądzie, zachowaniu i reakcjach psychicznych podopiecznego spowodowanych chorobą. Nabyte umiejętności pozwolą uczniowi podjąć działania opiekuńcze zgodne z uprawnieniami w zależności od stanu podopiecznego.

W procesie nauczania proponuje się stosowanie aktywizujących metod nauczania. Dominującymi metodami nauczania – uczenia się powinny być: wykład problemowy, pogadanka, dyskusja dydaktyczna, metoda przypadków, metoda sytuacyjna, inscenizacja, ćwiczenia przedmiotowe. Warunkiem osiągnięcia założonych celów edukacyjnych jest systematyczność w uczeniu się oraz rozwijanie zainteresowania tematyką realizowanego programu. Zajęcia powinny być prowadzone w klimacie zaufania, otwartości i partnerstwa. Atmosfera partnerstwa wyzwala aktywność ucznia, sprzyja wzajemnemu zrozumieniu, okazywaniu uczuć, kreatywnemu rozwiązywaniu problemów. Podstawową metodą nauczania powinny być ćwiczenia przedmiotowe realizowane podczas zajęć warsztatowych. Podczas ćwiczeń należy przestrzegać zasady dobrowolności w uzewnętrznianiu przez uczniów swoich przeżyć i doznań osobistych.

Zajęcia powinny odbywać się w grupie od 10 - 15 osób. Inne formy organizacyjne to praca w zespołach 2 – 3 osobowych i praca indywidualna.

Ćwiczenia powinny być prowadzone w pracowni wyposażonej w nowoczesne środki dydaktyczne. Uczniowie powinni mieć możliwość korzystania z różnych źródeł informacji.

Proponuje się następujący podział godzin na realizację poszczególnych działów tematycznych:

Lp.	Działy tematyczne	Orientacyjna liczba godzin
1.	Psychologia jako nauka o człowieku	2
2.	Procesy poznawcze	10
3.	Procesy emocjonalne i motywacyjne	8
4.	Osobowość	10
5.	Rozwój psychiczny człowieka	5
6.	Komunikowanie się	15

7.	Sytuacje trudne	10
8.	Etyka w pracy opiekuna medycznego	6
9.	Wybrane zagadnienia z pedagogiki społecznej	5
10.	Elementy socjologii	15
11.	Socjologiczne koncepcje zdrowia i choroby	10
Razem		90

Podane w tabeli liczby godzin na realizację poszczególnych działań mają charakter orientacyjny. Nauczyciel może wprowadzić pewne zmiany, mające na celu dostosowanie programu do specyfiki szkoły.

Propozycje metod sprawdzania i oceny osiągnięć edukacyjnych ucznia

Sprawdzanie i ocenianie osiągnięć uczniów powinno odbywać się systematycznie na podstawie ustalonych kryteriów i zgodnie z obowiązującą skalą ocen. Systematyczne ocenienie umożliwi nauczycielowi rozpoznanie problemów występujących w procesie nauczania i zaplanowanie procesu kształcenia, z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb edukacyjnych ucznia.

Do sprawdzania osiągnięć szkolnych uczniów proponuje się zastosować:

- sprawdziany ustne i pisemne,
- obserwację czynności ucznia podczas wykonywania ćwiczeń,
- testy osiągnięć szkolnych.

Podczas kontroli i oceny dokonywanej w formie ustnej, należy zwracać uwagę na merytoryczną jakość wypowiedzi, poprawne stosowanie pojęć i poprawność wnioskowania.

Umiejętności praktyczne należy sprawdzać przez obserwację zachowania ucznia podczas wykonywania ćwiczeń. Podczas obserwacji należy zwrócić uwagę na:

- posługiwanie się terminologią z zakresu psychologii,
- sposób pełnienia określonych ról społecznych związanych z procesem komunikowania się (np. nadawcy komunikatu, słuchacza, obserwatora),
- umiejętność współpracy w grupie,
- aktywność na zajęciach,
- przestrzeganie reguł postępowania obowiązujących w grupie,
- umiejętność twórczego myślenia i rozwiązywania problemów,
- umiejętność prezentowania wyników pracy grupy,
- umiejętność samooceny.

Obserwacje powinny być prowadzone za pomocą arkusza obserwacji przygotowanego przez nauczyciela. Podstawą do uzyskania pozytywnej oceny jest poprawne i samodzielne wykonanie ćwiczeń.

Na zakończenie realizacji programu proponuje się przeprowadzenie testu wielokrotnego wyboru.

W końcowej ocenie należy uwzględnić wyniki samooceny ucznia oraz wszystkich metod sprawdzania stosowanych przez nauczyciela.

Literatura

Arygle M.: Psychologia stosunków międzyludzkich. PWN, Warszawa 1999

Aronson E.: Człowiek istota społeczna. PWN, Warszawa 2004

Formański J.: Psychologia. PZWL, Warszawa 2003

Formański J.: Psychologia środowiska. PZWL, Warszawa 2004

Boratyńska A., Konieczniak P.: Prawa pacjenta. Difin, Warszawa 2001

Kawczyńska-Butrym Z.: Rodzina-zdrowie i choroba. CZELEJ, Lublin 2001

Kwiatkowska A., Krajewska-Kułak E., Panek W.: Komunikowanie interpersonalne w pielęgniarstwie. CZELEJ, Lublin 2003

Łobocki M.: ABC wychowania. Wyd. UMCS, Lublin 1999

Majchrowska A. (red.): Wybrane elementy socjologii. CZELEJ, Lublin 2003

Marynowicz-Hetka E.(red.): Pedagogika społeczna. PWN, Warszawa 2006

Putkiewicz Z., Dobrowolska B., Kukułowicz T.: Podstawy psychologii, pedagogiki i socjologii. PZWL, Warszawa 1986

Sęk H., Cieślak R.: Wsparcie społeczne, stres i zdrowie. PWN, Warszawa 2004

Strelau J. (red.): Psychologia. Tom I-III. GWP. Gdańsk 2002

Taranowicz I., Majchrowska A., Kawczyńska-Butrym Z.: Elementy socjologii dla pielęgniarek. Wyd. CZELEJ, Lublin 2000

Tobiasz-Adamczyk B.: Wybrane elementy socjologii zdrowia i choroby. UJ, Kraków 1999

Wrońska I., Mariański J.: Etyka w pracy pielęgniarki. CZELEJ, Lublin 2001

Zimbardo S.: Psychologia i życie. PWN, Warszawa 2006

Wykaz literatury należy aktualizować w miarę ukazywania się nowych pozycji wydawniczych.

ANATOMIA, FIZJOLOGIA I PATOLOGIA

Szczegółowe cele kształcenia

W wyniku procesu kształcenia uczniów (słuchacz) powinien umieć:

- posłużyć się podstawowymi pojęciami z zakresu anatomii, fizjologii i patologii,
- określić rodzaje tkanek i ich funkcje,
- określić różnice w budowie i funkcjach organizmu związane z wiekiem, płcią oraz różnice konstytucjonalne,
- opisać proces starzenia się organizmu,
- scharakteryzować czynniki chorobotwórcze,
- wyjaśnić podstawowe procesy patologiczne,
- opisać proces umierania i znamiona śmierci,
- określić położenie poszczególnych układów i narządów,
- scharakteryzować budowę i określić funkcje skóry,
- opisać budowę i funkcje kości oraz ich połączeń,
- przedstawić budowę mięśni i określić czynność poszczególnych grup mięśniowych,
- zidentyfikować symptomy zaburzeń w funkcjonowaniu układu narządów ruchu,
- scharakteryzować budowę i czynność układu nerwowego,
- zidentyfikować symptomy zaburzeń w funkcjonowaniu układu nerwowego,
- scharakteryzować budowę i czynność układu krążenia,
- wyjaśnić rolę krwi w organizmie,
- zinterpretować skład krwi,
- wyjaśnić budowę i rolę układu chłonnego,
- zidentyfikować symptomy zaburzeń w funkcjonowaniu układu krążenia, krwiotwórczego i chłonnego,
- scharakteryzować budowę i wyjaśnić czynność układu oddechowego,
- scharakteryzować budowę i wyjaśnić czynność układu trawiennego,
- zidentyfikować symptomy zaburzeń w funkcjonowaniu układu oddechowego i trawiennego,
- opisać budowę i wyjaśnić funkcje układu moczowego,
- opisać budowę i wyjaśnić funkcje układu płciowego,
- przedstawić budowę i rolę układu endokrynologicznego,
- scharakteryzować narządy zmysłów,
- zidentyfikować symptomy zaburzeń w funkcjonowaniu układu moczowego, płciowego, endokrynologicznego i narządów zmysłów.

Materiał nauczania

1. Organizm jako całość

Miejsce anatomii i fizjologii wśród nauk przyrodniczych. Budowa i czynność komórki. Rodzaje i funkcje tkanek. Rozwój organizmu człowieka. Postać człowieka jako całość. Plan budowy ciała ludzkiego. Pojęcie zdrowia i choroby. Czynniki chorobotwórcze. Klasyfikacja chorób. Etiologia i patogenez. Starzenie się organizmu. Śmierć i jej znamiona.

2. Skóra

Funkcje skóry. Budowa skóry: naskórek, skóra właściwa, tkanka podskórna. Twory nabłonkowe skóry: włosy, paznokcie, gruczoły skóry. Symptomatologia ogólna chorób skóry: pierwotne wykwity chorobowe skóry, wtórne wykwity chorobowe skóry.

Ćwiczenia:

- Analizowanie budowy skóry w oparciu o tablice anatomiczne, atlasy, programy komputerowe.
- Analizowanie objawów chorobowych występujących na skórze na podstawie opisu przypadków.

3. Układ narządów ruchu

Funkcje szkieletu. Tkanka łączna szkieletowa. Właściwości fizyczne i skład chemiczny kości. Kształt kości. Połączenia kości. Podział kośćca. Kości czaszki. Kości kręgosłupa i klatki piersiowej. Kości kończyny górnej. Kości kończyny dolnej. Tkanka mięśniowa – rodzaje tkanki mięśniowej. Budowa makroskopowa i mikroskopowa mięśni szkieletowych. Mechanika mięśni. Grupy mięśniowe w poszczególnych okolicach ciała - mięśnie głowy i szyi, mięśnie grzbietu, mięśnie klatki piersiowej, mięśnie brzucha, mięśnie kończyny górnej i dolnej. Czynność poszczególnych grup mięśniowych. Zaburzenia w funkcjonowaniu narządów ruchu.

Ćwiczenia:

- Analizowanie budowy, położenia i połączeń kości z wykorzystaniem modelu szkieletu człowieka.
- Identyfikowanie położenia poszczególnych mięśni na modelu muskulatury człowieka.
- Analizowanie zaburzeń w funkcjonowaniu narządów ruchu na podstawie opisu przypadków.

4. Układ nerwowy

Rola układu nerwowego. Tkanka nerwowa. Podział układu nerwowego. Podstawowe pojęcia: ośrodek nerwowy, splot, zwój, włókno nerwowe, nerw. Synapsy - budowa, rola. Receptory. Odruchy - podział, łuk odruchowy. Centralny układ nerwowy. Budowa i czynność mózgowia oraz rdzenia kręgowego. Opony mózgowo-rdzeniowe. Budowa i czynność obwodowego układu nerwowego. Budowa i czynność układu nerwowego autonomicznego współczulnego i przywspółczulnego. Budowa i czynność układu nerwowego somatycznego. Zaburzenia czucia. Ból. Zaburzenia ruchowe. Zaburzenia układu wegetatywnego. Zaburzenia wyższych czynności nerwowych. Zaburzenia przytomności. Zaburzenia psychiczne.

Ćwiczenia:

- Analizowanie budowy mózgowia i rdzenia kręgowego w oparciu o modele, tablice i atlasy anatomiczne, programy komputerowe.
- Analizowanie budowy obwodowego układu nerwowego w oparciu o modele, tablice i atlasy anatomiczne.
- Analizowanie istoty i przebiegu zaburzeń w pracy układu nerwowego na podstawie opisu przypadków.

5. Układ krążenia

Funkcje układu krążenia. Narządy tworzące układ krążenia. Budowa serca. Fizjologia pracy serca. Rodzaje naczyń krwionośnych. Budowa naczyń krwionośnych. Rola krwioobiegu dużego i małego. Przebieg naczyń krwioobiegu dużego i małego. Układ żyły wrotnej. Mechanizmy regulujące krążenie krwi. Ciśnienie tętnicze krwi. Tętno. Zaburzenia w krążeniu, krwotok, przekrwienie, niedokrwienie, zawał mięśnia sercowego, obrzęki. Niewydolność krążenia.

Ćwiczenia:

- Analizowanie budowy serca na modelu.
- Analizowanie przebiegu naczyń krwionośnych w oparciu o tablice, atlasy anatomiczne, programy komputerowe.
- Dokonywanie pomiaru tętna na różnych tętnicach.
- Dokonywanie pomiaru ciśnienia tętniczego krwi.
- Analizowanie istoty i przebiegu chorób układu krążenia na podstawie opisu przypadków.

6. Krew

Funkcje krwi. Narządy krwiotwórcze. Skład krwi. Elementy morfotyczne krwi. Osocze krwi. Krzepnięcie krwi. Grupy krwi i czynnik Rh. Mechanizmy obronne krwi. Zakrzepica. Zator. Niedokrwistości. Białaczki.

7. Układ chłonny

Funkcje układu chłonnego. Narządy tworzące układ chłonny. Budowa i przebieg naczyń limfatycznych. Skład chłonki. Budowa i funkcje węzłów chłonnych. Budowa i czynność śledziony. Odporność nieswoista i swoista. Odczynowość ustroju. Zapalenia. AIDS.

Ćwiczenia:

- Analizowanie budowy układu chłonnego z wykorzystaniem modeli, tablic, atlasów anatomicznych oraz programów komputerowych.

8. Układ oddechowy

Rola układu oddechowego. Narządy wchodzące w skład układu oddechowego, topografia. Budowa i czynność dróg oddechowych. Budowa i czynność płuc. Fizjologia oddychania. Mechanizmy regulujące oddychanie. Dusznosc. Zaburzenia rytmu oddechowego. Sinica. Kaszel. Niewydolność oddechowa. Zapalenie płuc. Niedotlenienie.

Ćwiczenia:

- Analizowanie budowy układu oddechowego w oparciu o modele, tablice, atlasy anatomiczne, programy komputerowe.
- Analizowanie istoty i przebiegu chorób układu oddechowego na podstawie opisu przypadków.

9. Układ trawienny i metabolizm

Funkcje układu trawiennego. Narządy tworzące układ trawienny. Budowa i czynność jamy ustnej, gardła i przełyku. Budowa i czynność żołądka. Budowa i czynność dwunastnicy. Wątroba, trzustka: budowa, udział w procesach trawiennych. Budowa i czynność jelita cienkiego i grubego. Procesy trawienne zachodzące w poszczególnych odcinkach przewodu pokarmowego. Zaburzenia łaknienia. Zaburzenia czynności przewodu pokarmowego.

Przemiana materii. Przemiana wody i soli mineralnych. Mikroelementy. Witaminy. Zaburzenia przemiany białek, węglowodanów, tłuszczów. Zaburzenia gospodarki wodno-elektrolitowej, mineralnej i kwasowo-zasadowej. Głód. Niedobory witaminowe. Cukrzyca. Przemiana energii. Bilans cieplny. Regulacja temperatury ciała. Zaburzenia termoregulacji.

Ćwiczenia:

- Analizowanie budowy układu trawiennego w oparciu o modele, tablice, atlasy anatomiczne, programy komputerowe.
- Wyjaśnianie procesu trawienia w poszczególnych odcinkach przewodu pokarmowego z wykorzystaniem filmu dydaktycznego.
- Analizowanie istoty i przebiegu chorób układu trawiennego na podstawie opisu przypadków.

10. Układ moczowy

Rola układu moczowego. Narządy tworzące układ moczowy, topografia. Budowa makroskopowa i mikroskopowa nerek. Powstawanie moczu. Skład moczu. Mechanizmy regulujące powstawanie moczu. Budowa i czynność dróg moczowych. Oddawanie moczu. Zmiany ilościowe i jakościowe moczu. Niewydolność nerek. Stany zapalne układu moczowego.

Ćwiczenia:

- Analizowanie budowy układu moczowego w oparciu o modele, tablice, atlasy anatomiczne, programy komputerowe.
- Analizowanie istoty i przebiegu chorób układu moczowego na podstawie opisu przypadków.

11. Układ płciowy

Rola układu płciowego. Narządy tworzące układ płciowy żeński, topografia, budowa. Cykl jajnikowy. Cykl miesięczkowy. Zapłodnienie. Ciąża. Poród. Nadżerki i nowotwory szyjki macicy i jajników. Stany zapalne przydatków.

Narządy tworzące układ płciowy męski: topografia, budowa, funkcje. Przerost i rak gruczołu krokowego.

Ćwiczenia:

- Analizowanie budowy układu płciowego w oparciu o modele, tablice, atlasy anatomiczne, programy komputerowe.
- Analizowanie istoty i przebiegu chorób układu płciowego na podstawie opisu przypadków.

12. Gruczoły dokrewne

Funkcje hormonów. Rodzaje hormonów. Gruczoły dokrewne, budowa, topografia. Czynność wydzielnicza poszczególnych gruczołów dokrewnych. Wpływ hormonów na funkcjonowanie organizmu. Zaburzenia wydzielnicze przysadki mózgowej, tarczycy, gruczołów przytarczycznych, trzustki, nadnerczy.

Ćwiczenia:

- Analizowanie wpływu hormonów na funkcjonowanie organizmu człowieka.

13. Narządy zmysłów

Rola narządów zmysłów. Budowa i czynność narządów czucia powierzchownego, narządu smaku, powonienia, narządu przedsionkowo – ślimakowego, wzroku. Wybrane schorzenia narządu wzroku i słuchu.

Ćwiczenia:

- Analizowanie budowy narządów zmysłów w oparciu o modele, tablice, atlasy anatomiczne, programy komputerowe.

Środki dydaktyczne

Fantom człowieka do ćwiczeń z zakresu anatomii.

Modele układów i narządów.

Plansze anatomiczne.

Foliogramy dotyczące budowy i funkcjonowania organizmu człowieka.

Programy komputerowe z zakresu anatomii.

Atlasy anatomiczne, albumy.

Filmy o budowie i funkcjonowaniu organizmu człowieka.

Radiogramy ilustrujące zmiany patologiczne w narządach.

Zapisy elektrokardiograficzne.

Wydruki badań laboratoryjnych krwi.

Uwagi o realizacji

Program nauczania *Anatomii, fizjologii i patologii* obejmuje treści dotyczące budowy i czynności narządów i układów oraz zaburzeń w funkcjonowaniu organizmu człowieka.

Celem realizacji programu przedmiotu jest kształtowanie umiejętności analizowania budowy i funkcji organizmu człowieka, rozpoznawania wzajemnych powiązań i zależności między poszczególnymi układami i narządami oraz zaburzeń w ich pracy.

Treści programowe stanowią teoretyczną podstawę do uczenia się zagadnień z zakresu opieki nad osobą chorą i niesamodzielną.

Realizacja programu w kolejności zaproponowanej przez autorów zapewni korelację wewnątrzprzedmiotową oraz systematyczne poznawanie i pełniejsze zrozumienie skomplikowanych procesów fizjologicznych i patologicznych.

Program powinien być realizowany w korelacji z przedmiotami, takimi jak: opieka nad osobą chorą i niesamodzielną, pracownia zabiegów higienicznych, podstawy psychologii, pedagogiki i socjologii.

W realizacji programu szczególną uwagę należy zwrócić na treści dotyczące czynności narządów i układów zwłaszcza skóry, układu narządów ruchu, układu trawienno i wydalniczego. Treści dotyczące anatomii proponuje się ograniczyć do najważniejszych zagadnień z zakresu topografii i ogólnej budowy narządów.

Osiągnięcie założonych celów kształcenia umożliwi stosowanie następujących metod nauczania:

- wykładu konwersatoryjnego,
- metody przypadków, metody sytuacyjnej,
- ćwiczeń przedmiotowych.

Zajęcia powinny być prowadzone w pracowni anatomicznej wyposażonej w nowoczesne środki dydaktyczne, w grupach liczących od 10 - 15 osób.

Zaproponowane w programie ćwiczenia powinny być realizowane w wymiarze, co najmniej połowy godzin przeznaczonych na realizację programu. Ćwiczenia ułatwią uczniom zrozumienie realizowanych treści, indywidualizację procesu kształcenia i efektywniejsze wykorzystanie pomocy dydaktycznych.

Tematy najważniejsze dla właściwego zrozumienia zaburzeń chorobowych i zasad funkcjonowania organizmu a zarazem najtrudniejsze do opanowania przez ucznia dotyczą budowy i czynności układu nerwowego i układu krążenia. Na realizację wymienionych zagadnień przewidziano łącznie 18 godzin zajęć teoretycznych i ćwiczeń. Czas ten pozwoli na usystematyzowanie wiedzy uczniów niezbędnej do zrozumienia procesów życiowych zachodzących w organizmie za pośrednictwem wymienionych układów.

W trakcie realizacji treści programowych należy zwrócić uwagę na kształtowanie u ucznia następujących postaw:

- odpowiedzialności za zdrowie i życie człowieka,
- wrażliwości wobec ludzi potrzebujących pomocy,
- systematyczności w dążeniu do podnoszenia kwalifikacji i aktualizacji wiedzy.

Proponuje się następujący podział godzin na realizację poszczególnych działów tematycznych:

Lp.	Działy tematyczne	Orientacyjna liczba godzin ogółem
1.	Organizm jako całość	7
2.	Skóra	8
3.	Układ narządów ruchu	12
4.	Układ nerwowy	12
5.	Układ krążenia	6
6.	Krew	4

7.	Układ chłonny	3
8.	Układ oddechowy	4
9.	Układ trawienny i metabolizm	10
10.	Układ moczowy	4
11.	Układ płciowy	6
12.	Gruzoły dokrewne	8
13.	Narządy zmysłów	6
Razem		90

Podane w tabeli liczby godzin na realizację poszczególnych działów mają charakter orientacyjny. Nauczyciel może wprowadzić pewne zmiany, mające na celu dostosowanie programu do postępu nauki w dziedzinie anatomii, fizjologii i patologii.

Propozycje metod sprawdzania i oceny osiągnięć edukacyjnych ucznia

Sprawdzanie i ocenianie osiągnięć uczniów należy przeprowadzać systematycznie na podstawie ustalonych kryteriów, zgodnie z obowiązującą skalą ocen. Kryteria oceniania powinny uwzględniać zakres i poziom opanowania przez uczniów wiadomości i umiejętności wynikających ze szczegółowych celów kształcenia.

Osiągnięcia uczniów można oceniać na podstawie:

- sprawdzianów ustnych i pisemnych,
- testów osiągnięć szkolnych.

Dokonując oceny nauczyciel powinien uwzględnić umiejętności:

- posługiwania się pojęciami z zakresu anatomii i fizjologii, patofizjologii,
- określania budowy, topografii i czynności poszczególnych narządów,
- identyfikowania zaburzeń w funkcjonowaniu narządów,
- wyjaśniania podstawowych stanów patologicznych.

W końcowej ocenie osiągnięć ucznia należy uwzględnić wyniki wszystkich metod sprawdzania zastosowanych przez nauczyciela.

Literatura

- Aleksandrowicz R.: Mały atlas anatomiczny. PZWL, Warszawa 2004
- Feneis H.: Ilustrowany słownik międzynarodowego mianownictwa anatomicznego. PZWL, Warszawa 1986
- Gołąb B., Traczyk W.: Anatomia i fizjologia człowieka. PZWL, Warszawa 1997
- Kruś S.: Patologia. Podręcznik dla licencjackich studiów medycznych. PZWL, Warszawa 2004
- Michajlik A., Ramotowski W.: Anatomia i fizjologia człowieka. PZWL, Warszawa 2004
- Pędich W. (red.): Choroby wewnętrzne. PZWL, Warszawa 1994
- Sokołowska – Pituchowa J.: Anatomia człowieka. PZWL, Warszawa 2000.
- Sylwanowicz W.: Mały atlas anatomiczny. PZWL, Warszawa 1990
- Traczyk W.: Fizjologia człowieka w zarysie. PZWL, Warszawa 2004
- Wróblewski T., Miechowiecka N.: Patologia. Podręcznik dla średnich szkół medycznych. PZWL, Warszawa 1993

Wykaz literatury należy aktualizować w miarę ukazywania się nowych pozycji wydawniczych.

ZDROWIE PUBLICZNE

Szczegółowe cele kształcenia

W wyniku procesu kształcenia uczeń (słuchacz) powinien umieć:

- wyjaśnić podstawowe pojęcia oraz określić cele i zadania zdrowia publicznego,
- scharakteryzować czynniki wpływające na zdrowie jednostki i społeczeństwa,
- scharakteryzować aktualną sytuację zdrowotną społeczeństwa,
- scharakteryzować zagrożenia środowiska naturalnego i programy jego ochrony,
- określić wpływ czynników psycho-społecznych na zdrowie człowieka,
- wyjaśnić związek między środowiskiem a stanem zdrowia jednostki i społeczeństwa,
- scharakteryzować drobnoustroje chorobotwórcze,
- scharakteryzować źródła i drogi szerzenia się zakażenia,
- wyjaśnić pojęcie epidemiologii i scharakteryzować łańcuch epidemiologiczny,
- określić rolę powietrza, gleby i wody w powstawaniu chorób,
- określić wpływ klimatu i promieniowania na zdrowie człowieka,
- scharakteryzować wpływ zanieczyszczeń fizycznych, chemicznych i biologicznych na zdrowie,
- wyjaśnić pojęcia: promocja zdrowia, wychowanie zdrowotne, edukacja zdrowotna,
- dobrać i zastosować formy, metody i środki dydaktyczne w edukacji zdrowotnej,
- wyjaśnić znaczenie przestrzegania higieny dla zdrowia człowieka,
- scharakteryzować czynniki warunkujące zachowanie zdrowia,
- scharakteryzować zachowania zdrowotne sprzyjające i zagrażające zdrowiu,
- wyjaśnić znaczenie aktywności fizycznej dla zdrowia,
- określić czynniki ryzyka chorób układu krążenia i chorób nowotworowych,
- określić zdrowotne następstwa błędów żywieniowych,
- określić rolę prawidłowego żywienia w zapobieganiu chorobom i stosowania zasad racjonalnego żywienia,
- scharakteryzować cele, zadania i kierunki działań profilaktycznych,
- scharakteryzować substancje uzależniające i typy uzależnień,
- określić wpływ palenia tytoniu na zdrowie,
- wskazać powiązania pomiędzy miejscem zamieszkania a zdrowiem,
- scharakteryzować choroby cywilizacyjne,

- wyjaśnić pojęcia: higiena, aseptyka, antyseptyka, dezynfekcja, sterylizacja,
- zinterpretować działanie substancji szkodliwych, materiałów skażonych i odpadków,
- zidentyfikować wymagania zastrzonego reżimu sanitarnego obowiązującego w zakładach ochrony zdrowia,
- zinterpretować podstawowe przepisy sanitarno – epidemiologiczne,
- zastosować zasady aseptyki i antyseptyki podczas wykonywania zabiegów higienicznych,
- zapobiec występowaniu zakażeń szpitalnych,
- zastosować obowiązujące procedury postępowania z odpadami medycznymi,
- zinterpretować i zastosować przepisy bezpieczeństwa i higieny pracy,
- wskazać powiązania pomiędzy pracą zawodową a zdrowiem,
- wyjaśnić pojęcie choroby zawodowej,
- wyjaśnić znaczenie profilaktycznych badań lekarskich,
- zastosować przepisy ochrony przeciwpożarowej i ochrony środowiska.

Materiał nauczania

1. Zdrowie publiczne w systemie ochrony zdrowia

Podstawowe pojęcia: zdrowie jednostki i społeczeństwa, warunki zdrowotne, potrzeby zdrowotne, choroba, ochrona zdrowia, opieka zdrowotna, problemy zdrowotne, zdrowie publiczne. Koncepcje zdrowia. Czynniki wpływające na zdrowie jednostki i społeczeństwa. Źródła informacji o stanie zdrowia populacji. Mierniki charakteryzujące zjawiska zdrowotne. Stan zdrowia społeczeństwa polskiego, aktualne problemy zdrowotne kraju i kierunki ich rozwiązywania.

2. Podstawy mikrobiologii

Pojęcie i przedmiot mikrobiologii. Czynniki etiologiczne - drobnoustroje chorobotwórcze – rodzaje, charakterystyka. Zakażenia: rodzaje, drogi szerzenia się zakażeń, łańcuch epidemiczny. Odporność: rodzaje, szczepienia ochronne. Zapalenie – rodzaje i cechy zapalenia. Źródła powstawania i rozpowszechniania chorób zakaźnych.

Zagrożenia zdrowotne wynikające z zanieczyszczeń fizycznych, chemicznych i biologicznych. Rola powietrza, wody i gleby w procesach życiowych człowieka i powstawaniu chorób (łańcuch epidemiologiczny). Podstawowe przepisy sanitarno-epidemiologiczne, metody oceny. Dezynfekcja, dezynsekcja i deratyzacja: metody, środki i ogólne zasady stosowania.

3. Promocja zdrowia i profilaktyka

Promocja zdrowia – kierunki działań, metody i programy. Czynniki warunkujące zdrowie: zdrowy styl życia, środowisko fizyczne i społeczne, czynniki genetyczne, działania ochrony zdrowia. Zachowania zdrowotne i ich podział. Edukacja zdrowotna - cele, zadania, metody i formy. Zadania opiekuna medycznego w zakresie edukacji zdrowotnej.

Cele, zadania i kierunki działań profilaktycznych. Poziomy działań profilaktycznych.

Czynniki ryzyka chorób układu krążenia i chorób układu oddechowego. Żywność i żywienie a zdrowie człowieka. Charakterystyka diet stosowanych w żywieniu chorych. Produkty spożywcze jako źródło zatruć, metody zapobiegania. Podstawowe przepisy sanitarne obowiązujące podczas przygotowywania posiłków, przechowywania żywności oraz w zakładach żywienia zbiorowego. Błędy żywieniowe i ich zdrowotne następstwa.

Choroby cywilizacyjne. Metody zwalczania chorób społecznych i cywilizacyjnych. Profilaktyka uzależnień. Profilaktyka zakażeń HIV. Zagrożenia środowiska naturalnego. Programy ochrony środowiska. Wpływ czynników klimatycznych i atmosferycznych na zdrowie człowieka. Wpływ promieniowania na zdrowie człowieka.

Środowisko zamieszkania a zdrowie. Podstawowe wymagania zdrowotne i zalecenia sanitarno-higieniczne.

Ćwiczenia:

- Ocenianie własnych zachowań prozdrowotnych i szkodliwych dla zdrowia.
- Rozpoznawanie błędów w żywieniu na przykładzie własnym lub rodziny.
- Analizowanie stanu środowiska lokalnego na podstawie Raportu Ochrony Środowiska.
- Ocenianie budynku szkolnego pod względem wymagań sanitarno – higienicznych.
- Identyfikowanie zagrożeń ekologicznych w środowisku lokalnym.
- Planowanie działań profilaktycznych dotyczących chorób układu krążenia.

4. Higiena w zakładach ochrony zdrowia

Ogólne zasady sanitarno-epidemiologiczne: odzież ochronna, dezynfekcja – rodzaje, środki dezynfekcyjne. Sterylizacja – zasady, metody. Odpady medyczne – gromadzenie, przechowywanie i transport odpadów medycznych, program gospodarki odpadami niebezpiecznymi.

Higiena, ochrona i pielęgnacja skóry: higiena i mycie rąk, rękawiczki ochronne, pielęgnacja i ochrona skóry rąk.

Zapobieganie zakażeniom krwiopochodnym.

Zakażenia szpitalne we współczesnym leczeniu. Najczęstsze postaci kliniczne zakażeń szpitalnych: bakteryjne, wirusowe, pasożytnicze, grzybicze i mieszane zakażenia szpitalne. Epidemiologia i profilaktyka zakażeń grzybiczych. Zapobieganie zakażeniom szpitalnym – system i program kontroli zakażeń szpitalnych.

Zasady sprzątnięcia pomieszczeń szpitalnych.

Odpady komunalne źródłem powstawania chorób. Sposoby ich unieszkodliwiania.

5. Przepisy sanitarno – epidemiologiczne w zakładach ochrony zdrowia

Wymagania sanitarno – epidemiologiczne ogólne oraz szczegółowe dotyczące szpitala i przychodni. Organizacja nadzoru sanitarno – epidemiologicznego.

6. Przepisy bhp, ochrony ppoż. i ochrony środowiska

Prawna ochrona pracy. Podstawowe obowiązki pracodawcy i pracownika w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy.

Czynniki szkodliwe, uciążliwe i niebezpieczne występujące w procesie pracy. Choroby zawodowe – definicja, czynniki powodujące ich występowanie, badania profilaktyczne. Czynniki szkodliwe w pracy opiekuna medycznego.

Zasady tworzenia bezpiecznych i higienicznych warunków pracy. Środki ochrony indywidualnej. Organizacja stanowiska pracy. Elementy ergonomii, fizjologii i higieny pracy. Ochrona przeciwpożarowa. Ochrona środowiska.

Ćwiczenia:

- Analizowanie obowiązków pracodawcy i pracownika w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy.
- Zastosowanie sposobu alarmowania straży pożarnej, zgodnie z instrukcją przeciwpożarową.
- Identyfikowanie oznakowania drogi ewakuacyjnej w szkole i placówce szkolenia praktycznego.
- Identyfikowanie rozmieszczenia sprzętu gaśniczego na terenie szkoły i instytucji pomocy społecznej.
- Rozpoznawanie zagrożeń wypadkowych występujących na stanowiskach pracy opiekuna.
- Dobieranie środków ochrony indywidualnej w zależności od rodzaju wykonywanej pracy.

Środki dydaktyczne

Tablica, pisaki.

Tablica flip-chart, markery.

Foliogramy np. metryczka konspektu do zajęć edukacyjnych.

Wideokasety np. film o zdrowym żywieniu.

Audiokasety. Płyty CD. Tablice poglądowe.

Ustawy i rozporządzenia.

Roczniki statystyczne.

Słowniki pojęć medycznych.

Kodeks Pracy, przepisy bezpieczeństwa i higieny pracy.

Normy Polskie, wymagania dotyczące ergonomii.

Instrukcja przeciwpożarowa.

Plansze sprzętu gaśniczego.

Gaśnice.

Środki ochrony indywidualnej, odzież ochronna.

Uwagi o realizacji

Celem realizacji programu nauczania przedmiotu *Zdrowie publiczne* jest przygotowanie uczniów do podejmowania działań z zakresu promocji zdrowia, profilaktyki i edukacji zdrowotnej zgodnie z kompetencjami opiekuna medycznego. Uczeń powinien współuczestniczyć w tworzeniu przyjaznych człowiekowi warunków środowiskowych, wskazywać wpływ czynników biologicznych i środowiskowych na zdrowie i życie człowieka, identyfikować i eliminować czynniki szkodliwe.

Zdrowie publiczne jest przedmiotem interdyscyplinarnym obejmującym wiele dziedzin wiedzy między innymi: elementy mikrobiologii, promocji zdrowia i profilaktyki, higieny w zakładach ochrony zdrowia oraz przepisy bhp ppoż. i ochrony środowiska. Program powinien być realizowany w korelacji z przedmiotami, takimi jak: *Anatomia, fizjologia i patologia, Opieka nad osobą chorą i niesamodzielną, Pracownia zabiegów higienicznych.*

W procesie nauczania-uczenia się należy kształtować cechy osobowości ucznia umożliwiające nawiązanie kontaktu, wzbudzenie zaufania i sympatii u osoby chorej i niesamodzielną, takie jak:

- akceptacja,
- samoakceptacja,
- otwartość i autentyczność,
- empatyczne reagowanie,
- gotowość niesienia pomocy,
- odpowiedzialność.

Osiągnięcie zaplanowanych celów kształcenia umożliwi stosowanie podających, aktywizujących i praktycznych metod nauczania. Metody i środki dydaktyczne należy dobrać do zaplanowanych celów

kształcenia. Ćwiczenia powinny odbywać się w grupach 10-15 osobowych, w odpowiednio wyposażonej pracowni anatomicznej. Zaproponowane w programie ćwiczenia można modyfikować oraz uzupełniać w zależności od potrzeb edukacyjnych. Zaleca się organizowanie wycieczek dydaktycznych do terenowych jednostek nadzoru sanitarno – epidemiologicznego i placówek ochrony zdrowia.

Nauczyciel realizujący program powinien uszczegółowić treści pod kątem ich przydatności w pracy opiekuna medycznego oraz systematycznie je aktualizować zgodnie z aktualnymi kierunkami polityki zdrowotnej państwa. Powinien także odwoływać się do wiedzy uczniów dotyczącej edukacji ekologicznej, nabytej w trakcie nauki w szkole średniej.

Podczas realizacji programu szczególną uwagę należy zwrócić na charakterystykę drobnoustrojów chorobotwórczych oraz czynników środowiskowych negatywnie oddziałujących na zdrowie, np. nieodpowiednie odżywianie, zagrożenia związane z pracą zawodową. Należy również objaśnić metody zmniejszania i eliminowania tych czynników, zapobiegania chorobom oraz wyeksponować promocję zdrowia jako zintegrowane działania wielu osób i instytucji.

Proponuje się następujący podział godzin na realizację poszczególnych działów tematycznych:

Lp.	Działy tematyczne	Orientacyjna liczba godz.
1.	Zdrowie publiczne w systemie ochrony zdrowia	20
2.	Podstawy mikrobiologii	20
3.	Promocja zdrowia i profilaktyka	25
4.	Higiena w zakładach opieki zdrowotnej	35
5.	Przepisy sanitarno – epidemiologiczne w zakładach ochrony zdrowia	10
6.	Przepisy bhp, ochrony ppoż. i ochrony środowiska	10
Razem		120

Podane w tabeli liczby godzin na realizację poszczególnych działów mają charakter orientacyjny. Nauczyciel może wprowadzić pewne zmiany, w celu dostosowania programu do potrzeb szkoły.

Propozycje metod sprawdzania i oceny osiągnięć edukacyjnych ucznia

Sprawdzanie i ocenianie osiągnięć uczniów należy przeprowadzać systematycznie, na podstawie ustalonych kryteriów i zgodnie z obowiązującą skalą ocen. Systematyczna kontrola i ocena postępów ucznia umożliwi nauczycielowi dostosowanie metod nauczania, organizacyjnych form pracy oraz środków dydaktycznych do możliwości poznawczych ucznia.

Osiągnięcia uczniów można oceniać na podstawie:

- sprawdzianów ustnych i pisemnych,
- testów dydaktycznych,
- obserwacji pracy i aktywności ucznia podczas wykonywania ćwiczeń.

W trakcie obserwacji należy zwrócić uwagę na:

- posługiwanie się terminologią z zakresu higieny, mikrobiologii, promocji zdrowia, profilaktyki, edukacji zdrowotnej,
- aktywność na zajęciach,
- umiejętność współpracy w grupie,
- wykonywanie czynności zgodnie z procedurami,
- przestrzeganie przepisów bhp,
- umiejętność samooceny.

Obserwacje powinny być prowadzone za pomocą arkusza obserwacji przygotowanego przez nauczyciela. Podstawą do uzyskania pozytywnej oceny jest poprawne i samodzielne wykonanie ćwiczeń.

Na zakończenie realizacji programu proponuje się przeprowadzenie testu osiągnięć szkolnych, z zadaniami dotyczącymi: czynników warunkujących utrzymanie zdrowia oraz zagrożeń zdrowia występujących w zakładach ochrony zdrowia.

W ocenie końcowej należy uwzględniać wyniki wszystkich metod sprawdzania stosowanych przez nauczyciela.

Literatura

- Anusz Z.: Mikrobiologia i parazytologia lekarska. PZWL, Warszawa 1990
- Anusz. Z.: Podstawy epidemiologii i kliniki chorób zakaźnych. PZWL, Warszawa 1990
- Dzierżanowski D., Jeljaszewicz J.: Zakażenia szpitalne. Bielsko – Biała 1999.
- Jethon Z.: Medycyna zapobiegawcza i środowiskowa. PZWL, Warszawa 1997
- Karski J. (red.): Promocja zdrowia. IGNIS, Warszawa 1999
- Kierst W.: Nauka o żywieniu zdrowego i chorego człowieka. PZWL, Warszawa 1994
- Korczak C. W. (red.): Higiena – ochrona zdrowia. PZWL, Warszawa 1994
- Kulik T.B. i Latański M. (red.): Zdrowie publiczne. CZELEJ, Lublin 2002.
- Latański M. red.: Zdrowie publiczne. AM Lublin 1999.
- Maniewska B.: Wymogi sanitarne i zasady profilaktyki w gabinetach lekarskich. Gdańsk 1999
- Marcinkowski J.T. red.: Higiena, profilaktyka i organizacja w zawodach medycznych. PZWL Warszawa 2003.
- Marcinkowski J.T. (red.): Podstawy higieny. VOLUMED, Wrocław 1997
- Pike S., Forest D.: Promocja zdrowia dla wszystkich. Wydawnictwo CZELEJ, Lublin 1998
- Szewczyński J., Skrodzka.: Higiena żywienia. PZWL, Warszawa 1994.
- Wędrychowski W.: Epidemiologia – wprowadzenie i metody. PZWL
- Zaremba L., Borowski J.: Mikrobiologia lekarska. PZWL Warszawa 1997
- Akty prawne

Wykaz literatury należy aktualizować w miarę ukazywania się nowych pozycji wydawniczych.

OPIEKA NAD OSOBĄ CHORĄ I NIESAMODZIELNĄ

Szczegółowe cele kształcenia

W wyniku procesu kształcenia uczniów (słuchacz) powinien umieć:

- posłużyć się terminologią dotyczącą sprawowania opieki i pielęgnowania chorych,
- scharakteryzować założenia teoretyczne modelu pielęgnowania Dorothy Orem,
- określić rolę opiekuna medycznego w zespole opiekuńczym i terapeutycznym,
- przedstawić istotę działalności praktycznej oraz udział opiekuna medycznego w realizacji procesu pielęgnowania,
- scharakteryzować etapy adaptacji pacjenta do warunków szpitalnych,
- określić warunki sprzyjające adaptacji pacjenta do życia w szpitalu i zmian związanych z przewlekłą chorobą lub niesamodzielnnością,
- wyjaśnić znaczenie wsparcia emocjonalnego udzielanego osobie chorej, niesamodzielnej i jej rodzinie,
- uzasadnić konieczność respektowania praw pacjenta,
- przedstawić zadania opiekuna medycznego w procesie diagnozowania pacjenta;
- ocenić stan ogólny podopiecznego na podstawie prowadzonej obserwacji,
- przekazać pielęgniarce informacje o zaobserwowanych zmianach w stanie zdrowia podopiecznego,
- udokumentować wyniki oceny,
- scharakteryzować potrzeby biologiczne i psychospołeczne osoby chorej i niesamodzielnej,
- rozpoznać problemy higieniczne osoby chorej i niesamodzielnej,
- ocenić zapotrzebowanie chorego na pomoc w zaspokajaniu potrzeb biologicznych,
- zaplanować opiekę nad osobą chorą i niesamodzielną w zakresie kompetencji opiekuna,
- scharakteryzować metody i zasady wykonywania zabiegów higienicznych,
- dobrać materiały, środki, przybory i sprzęt do wykonywania zabiegów higienicznych,
- wyjaśnić znacznie odżywiania dla zdrowia człowieka i określić zasady zaspokajania potrzeby odżywiania,
- określić rodzaje diet leczniczych,
- określić metody i zasady zaspokajania potrzeby wydalania u osoby ciężko chorej niesamodzielnej,

- scharakteryzować sposoby zapewnienia osobie chorej i niesamodzielnej wygodnego i bezpiecznego ułożenia w łóżku,
- określić warunki dobrego wypoczynku w czasie pobytu chorego w szpitalu,
- scharakteryzować zasady i metody zapewnienia osobie chorej i niesamodzielnej bezpieczeństwa podczas sprawowania opieki,
- określić sposób dokumentowania działań opiekuńczych,
- określić zadania opiekuna medycznego w edukacji zdrowotnej,
- zaplanować działania edukacyjne w zakresie higieny osobistej,
- scharakteryzować rodzaje rehabilitacji medycznej,
- wyjaśnić znaczenie współpracy z zespołem terapeutycznym,
- scharakteryzować zakład opieki zdrowotnej jako środowisko chorego,
- scharakteryzować zasady aseptyki i antyseptyki,
- przedstawić przepisy sanitarno-epidemiologiczne obowiązujące podczas sprawowania opieki,
- scharakteryzować metody i środki zapobiegania zakażeniom wewnątrzszpitalnym,
- skorzystać z różnych źródeł informacji.

Materiał nauczania

1. Pacjent jako podmiot opieki

Podstawowe pojęcia: pacjent, podmiot opieki, opieka, opiekowanie się, pomoc, pomaganie, ocenianie i ocena stanu podmiotu, pielęgniarstwo, proces pielęgnowania, funkcje zawodowe pielęgniarki. Założenia teoretyczne modelu pielęgnowania Dorothy Orem. Opiekun medyczny w zespole opiekuńczym i terapeutycznym. Istota działalności praktycznej opiekuna medycznego. Pacjent jako podmiot opieki. Ocena podstawowych czynności życiowych. Ocena stanu ogólnego pacjenta. Dokumentowanie wyników oceniania.

Ćwiczenia:

- Analizowanie założeń modelu pielęgnowania Dorothy Orem.
- Określanie roli opiekuna medycznego w zespole opiekuńczym i terapeutycznym.
- Ustalanie zakresu uprawnień opiekuna medycznego do oceny stanu ogólnego pacjenta.

2. Adaptacja człowieka do roli pacjenta

Szpital jako środowisko chorego. Przyjęcie chorego do szpitala i oddziału. Organizacja środowiska materialnego pacjenta. Adaptacja chorego do warunków szpitalnych.

Komunikowanie się z pacjentem i jego rodziną. Komunikowanie się pacjenta z rodziną, personelem medycznym i innymi pacjentami. Wsparcie emocjonalne w chorobie. Prawa pacjenta.

Ćwiczenia:

- Analizowanie organizacji i wyposażenia oddziału szpitalnego w aspekcie zapewnienia optymalnych warunków pobytu osobie chorej i niesamodzielnej.
- Wczuwanie się i odczytywanie stanów emocjonalnych innych osób.
- Analizowanie wpływu choroby na zachowania i reakcje psychiczne pacjenta na podstawie opisu przypadków.
- Planowanie działań związanych z udzielaniem pacjentowi i jego rodzinie wsparcia emocjonalnego.
- Planowanie działań ułatwiających pacjentowi adaptację do warunków szpitalnych na podstawie opisu przypadków.
- Analizowanie Karty Praw Pacjenta.

3. Potrzeby biologiczne człowieka

Klasyfikacja potrzeb życiowych człowieka. Potrzeba czystości. Higiena całego ciała, higiena odzieży i otoczenia chorego. Edukacja zdrowotna w zakresie higieny osobistej.

Potrzeba odżywiania. Znaczenie prawidłowego odżywiania dla funkcjonowania organizmu. Organizacja żywienia chorego w szpitalu. Czynniki warunkujące prawidłowe odżywianie. Rodzaje diet leczniczych. Potrzeba wydalania moczu i kału. Czynniki warunkujące prawidłowe wydalania moczu i kału.

Potrzeba wymiany gazowej. Czynniki warunkujące prawidłową wymianę gazową.

Potrzeba utrzymania stałej temperatury ciała. Czynniki zapewniające utrzymanie stałej temperatury organizmu.

Potrzeba wypoczynku. Czynniki warunkujące prawidłowy wypoczynek.

Potrzeba ruchu. Wygoda i bezpieczeństwo pacjenta leżącego w łóżku.

Pozycje chorych w łóżku. Pomoc podopiecznemu w przemieszczaniu się.

Rodzaje rehabilitacji. Posługiwanie się pomocami ortopedycznymi i sprzętem rehabilitacyjnym.

Bezpieczeństwo i higiena pracy podczas sprawowania opieki.

Materiały, środki, przybory i sprzęt do wykonywania zabiegów higienicznych.

Dokumentacja medyczna.

Ćwiczenia:

- Identyfikowanie problemów zdrowotnych osób chorych i niesamodzielnych na podstawie opisu przypadków.
- Opracowywanie indywidualnych planów opieki nad osobą chorą i niesamodzielną na podstawie opisu przypadków.
- Planowanie działań zapewniających wygodę pacjentowi długotrwale pozostającemu w łóżku.
- Określanie roli opiekuna medycznego w motywowaniu osób chorych i niesamodzielnych do aktywności ruchowej.
- Identyfikowanie czynników warunkujących prawidłową wymianę gazową.
- Planowanie działań edukacyjnych w zakresie higieny osobistej dla pacjentów przebywających w domu pomocy społecznej.
- Planowanie udziału opiekuna medycznego w rehabilitacji osób z niepełnosprawnością ruchową.
- Analizowanie przykładowej dokumentacji medycznej pacjenta.

4. Aseptyka i antyseptyka

Aseptyka, antyseptyka. Szpital jako środowisko zakaźne. Przepisy sanitarno – epidemiologiczne obowiązujące podczas wykonywania czynności higienicznych i opiekuńczych. Profilaktyka zakażeń wewnątrzszpitalnych. Postępowanie z odpadami medycznymi.

Ćwiczenia:

- Planowanie działań zapobiegających szerzeniu się zakażeń wewnątrzszpitalnych.

Środki dydaktyczne

Foliogramy dotyczące potrzeb człowieka.

Filmy dydaktyczne na temat opieki nad osobą chorą i niesamodzielną.

Broszury, ulotki, prospekty.

Plansze dotyczące ułożenia chorego w łóżku.

Opisy przypadków.

Przykładowa dokumentacja pielęgniacyjno – opiekuńcza chorych.

Przykładowa dokumentacja medyczna.

Materiały źródłowe.

Uwagi o realizacji

Program przedmiotu *Opieka nad osobą chorą i niesamodzielną* stanowi podstawę merytorycznego przygotowania ucznia do pełnienia roli zawodowej opiekuna medycznego. Celem realizacji programu jest zapoznanie ucznia z różnymi aspektami sprawowania opieki nad osobą chorą przebywającą w szpitalu. Szczególną uwagę należy zwrócić na wyjaśnienie podstawowych pojęć, przedstawienie modelu pielęgnowania Doroty Orem oraz zasad i metod stosowanych w opiece nad chorym.

Program powinien być realizowany w korelacji z takimi przedmiotami jak: *Anatomia, fizjologia i patologia, Podstawy psychologii, pedagogiki i socjologii, Pracownia zabiegów higienicznych, Zdrowie publiczne*. Szczególną uwagę należy zwrócić na zadania zawodowe opiekuna medycznego, jego rolę w zespole opiekuńczym i terapeutycznym, charakterystykę pacjenta jako podmiotu opieki.

Poszczególne działy programowe zawierają treści kształcenia niezbędne do ukształtowania umiejętności prowadzenia obserwacji, rozpoznawania potrzeb i problemów chorego, planowania opieki i zaspokajania jego potrzeb w sytuacji ograniczenia samodzielności spowodowanego chorobą. Podczas realizacji programu należy umożliwić uczniowi systematyczne nabywanie wiedzy na temat sposobów i zasad postępowania podczas przyjęcia chorego do szpitala, sposobów udzielania pomocy w okresie adaptacji chorego do warunków szpitalnych, współdziałania z rodziną i tworzenia klimatu sprzyjającego poprawie jego samopoczucia. Szczególną uwagę należy poświęcić sposobom zaspokajania potrzeb biologicznych i psychospołecznych akcentując ich indywidualny charakter. Podczas realizacji programu należy wykorzystać wiedzę uczniów dotyczącą aseptyki i antyseptyki, aby utrwalić ich przekonanie o obowiązku przestrzegania reżimu sanitarno-epidemiologicznego w placówkach ochrony zdrowia.

Osiągnięcie zaplanowanych celów umożliwi stosowanie aktywizujących metod nauczania i ćwiczeń praktycznych. Zajęcia powinny być prowadzone w pracowni anatomicznej oraz zabiegów higienicznych i pierwszej pomocy. Podczas ćwiczeń, pracując w zespołach 3-4 osobowych, uczniowie powinni rozpoznawać problemy, planować środki i metody opieki nad chorym, na podstawie przygotowanych przez nauczyciela opisów przypadków.

W procesie nauczania - uczenia się należy kształtować cechy osobowości niezbędne w pracy opiekuna medycznego, takie jak: akceptacja drugiego człowieka, poszanowanie jego godności, gotowość niesienia pomocy innym, odpowiedzialność za podejmowane działania, umiejętność współpracy w zespole, dążenie do samorozwoju.

Proponuje się następujący podział godzin na realizację poszczególnych działów tematycznych:

Lp.	Działy tematyczne	Orientacyjna liczba godzin
1.	Pacjent jako podmiot opieki	20
2.	Adaptacja człowieka do roli pacjenta	12
3.	Potrzeby biologiczne człowieka	48
4.	Aseptyka i antyseptyka	10
	Razem	90

Podane w tabeli liczby godzin na realizację poszczególnych działów mają charakter orientacyjny. Nauczyciel może wprowadzić pewne zmiany, mające na celu lepsze dostosowanie programu do postępu wiedzy w obszarze opiekowania się osobą chorą i niesamodzielną.

Propozycje metod sprawdzania i oceny osiągnięć edukacyjnych ucznia

Sprawdzanie i ocenianie osiągnięć uczniów powinno odbywać się przez cały czas realizacji programu według ustalonych kryteriów i zgodnie z obowiązującą skalą ocen. Systematyczne ocenianie umożliwi nauczycielowi zaplanowanie procesu kształcenia, wskaże uczniowi jego osiągnięcia, napotkane trudności oraz braki.

Dokonując oceny nauczyciel powinien zwracać uwagę na umiejętności:

- posługiwania się terminologią właściwą dla przedmiotu,
- charakteryzowania potrzeb osoby chorej i niesamodzielnej,
- planowania opieki nad osobą chorą i niesamodzielną,
- charakteryzowania działań związanych z zabezpieczeniem potrzeb biologicznych osoby chorej i niesamodzielnej,
- charakteryzowania działań związanych z zapewnieniem osobie chorej i niesamodzielnej bezpieczeństwa fizycznego i psychicznego podczas sprawowania opieki.

Ocenianie osiągnięć ucznia może odbywać się na podstawie:

- sprawdzianów ustnych i pisemnych,
- testów dydaktycznych,
- obserwacji pracy i aktywności ucznia podczas wykonywania ćwiczeń.

W końcowej ocenie osiągnięć ucznia należy uwzględnić wyniki wszystkich metod sprawdzania zastosowanych przez nauczyciela.

Literatura

- Biercewicz M., Szewczyk M., Ślusarz R.: Pielęgniarstwo w geriatric. Borgis, Warszawa 2006
- Charońska E.: Zarys wybranych problemów edukacji zdrowotnej. CEM, Warszawa 1997
- Ciechaniewicz W. (red.): Pielęgniarstwo. Ćwiczenia. PZWL, Warszawa 2006
- Dison N.: Technika ważniejszych zabiegów w medycynie. PZWL, Warszawa 1999
- Formański J.: Psychologia. Podręcznik dla szkół medycznych. PZWL, Warszawa 2006
- Górajek – Jóźwik J., Ciechaniewicz W. (red.): Zasady postępowania pielęgniarskiego w wybranych stanach klinicznych. Wydawnictwo OVO, Warszawa 1999.
- Hastings D.: Chory w domu. Wskazówki, porady, zalecenia. Świat Książki, Warszawa 1997
- Huber A., Karasek-Kreutzinger B.: Kompendium pielęgniarstwa. PZWL, Warszawa 1995
- Hunt P., Sendell B.: Pielęgnowanie dorosłych z określonymi zaburzeniami fizjologicznymi. PZWL, Warszawa 1990
- Kierst W.: Nauka o żywieniu człowieka zdrowego i chorego. PZWL, Warszawa 1994
- Kirschnik O.: Pielęgniarstwo. Wydawnictwo Medyczne Urban&Partner, Wrocław 1997
- Kiwierski J (red.): Rehabilitacja medyczna. PZWL, Warszawa
- Kwiatkowska A., Krajewska-Kułak E., Panek W.: Komunikowanie interpersonalne w pielęgniarstwie. Czelej, Lublin 2003
- Marcinkowski J (red.): Higiena, profilaktyka i organizacja w zawodach medycznych. PZWL, Warszawa 2003
- McKay M., Davis M., Fanning P.: Sztuka skutecznego porozumiewania się. Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2002
- Przondo-Mordarska A. (red.): Zakażenia szpitalne. Wydawnictwo Continuo, Wrocław 1999
- Rejzner C., Szczygielska – Majewska M.: Wybrane zagadnienia z rehabilitacji. Medycyna Praktyczna, Kraków 2003
- Roszkowska-Wiśniewska K.: Gerontologia. PZWL, Warszawa
- Rutkowska E., Skwarcz A., Turowski K.: Wybór zagadnień z zakresu rehabilitacji ruchowej. Wydawnictwo NeuroCentrum, Lublin 1995
- Schiefele J., Staudt J., Dach M.: Pielęgniarstwo geriatric. Borgis, Warszawa 2006
- Schiefele J., Staudt I., Dach M. M.: Pielęgniarstwo geriatriczne. Urban i Partner, Wrocław 2004

Widomska-Czekajska T., Górajek-Jóźwik J (red).: Przewodnik encyklopedyczny dla pielęgniarek. PZWL, Warsza 1996

Vogel A., Wodraschke G.: Pielęgnowanie chorego w domu. PZWL, Warszawa 1986

Wołynka S.: Pielęgniarstwo ogólne. PZWL, Warszawa 1993

Zahradniczek K.: Pielęgniarstwo. PZWL, Warszawa 2004

Wykaz literatury należy aktualizować w miarę ukazywania się nowych pozycji wydawniczych.

PRACOWNIA ZABIEGÓW HIGIENICZNYCH

Szczegółowe cele kształcenia

W wyniku procesu kształcenia uczeń (słuchacz) powinien umieć:

- zapewnić osobie chorej i niesamodzielnej estetyczny wygląd łóżka i najbliższego otoczenia,
- wykonać zabiegi higieniczne związane z utrzymaniem higieny otoczenia chorego,
- udzielić pomocy osobie chorej i niesamodzielnej w utrzymaniu aktywności ruchowej,
- zapewnić osobie chorej i niesamodzielnej wygodne i bezpieczne ułożenie w łóżku,
- udzielić pomocy osobie chorej i niesamodzielnej w zmianie pozycji i przemieszczaniu się,
- wykonać zabiegi zapobiegające powikłaniom wynikającym z długotrwałego leżenia,
- udzielić pomocy osobie chorej i niesamodzielnej w użytkowaniu przedmiotów ortopedycznych i sprzętu rehabilitacyjnego,
- wykonać zabiegi higieniczne związane z utrzymaniem ciała chorego w czystości,
- udzielić pomocy osobie chorej i niesamodzielnej w zaspokajaniu potrzeby odżywiania,
- udzielić pomocy osobie chorej i niesamodzielnej w czynnościach związanych z wydalaniem,
- wykonać na polecenie pielęgniarki zabiegi przeciwzapalne,
- wykonać u chorego pomiary podstawowych czynności życiowych,
- dobrać materiały i środki do wykonywania zabiegów,
- posłużyć się urządzeniami, przyborami i narzędziami podczas wykonywania czynności higienicznych,
- wykonać dezynfekcję i mycie narzędzi oraz przyborów używanych do wykonywania zabiegów higienicznych,
- udokumentować wykonane zabiegi,
- zastosować zasady aseptyki i antyseptyki podczas działań opiekuńczych,
- zapewnić osobie chorej i niesamodzielnej bezpieczeństwo podczas wykonywania zabiegów higienicznych,
- udzielić pierwszej pomocy w stanach nagłego zagrożenia zdrowotnego,
- zorganizować stanowisko pracy zgodnie z wymaganiami ergonomii,
- zastosować przepisy bezpieczeństwa i higieny pracy, ochrony przeciwpożarowej oraz ochrony środowiska.

Materiał nauczania

1. Higiena otoczenia chorego

Przygotowanie łóżka na przyjęcie chorego. Słanie łóżka i zmiana bielizny pościelowej. Zmiana bielizny osobistej pacjenta.

Ćwiczenia:

- Przygotowywanie łóżka na przyjęcie nowego pacjenta.
- Mycie szafek przyłóżkowych.
- Słanie łóżka pustego.
- Słanie łóżka z chorym przez jedną i dwie osoby.
- Wykonywanie zmiany bielizny osobistej chorego.
- Wykonywanie zmiany bielizny pościelowej.
- Udzielanie pacjentowi pomocy w ubieraniu i rozbieraniu się.

2. Higiena ciała chorego

Higiena włosów i skóry głowy pacjenta. Higiena ciała chorego leżącego w łóżku. Pielęgnowanie jamy ustnej u ciężko chorego.

Ćwiczenia:

- Mycie głowy i czesanie włosów choremu leżącemu w łóżku.
- Zakładanie pacjentowi czepca przeciw wszawicy.
- Wykonywanie toalety całego ciała u chorego leżącego w łóżku.
- Wykonywanie kąpieli chorego w wannie.
- Wykonywanie mycia chorego pod natryskiem.
- Wykonywanie toalety jamy ustnej u ciężko chorego.
- Wykonywanie mycia zębów u chorego niesamodzielnego.

3. Zaspokajanie potrzeby odżywiania i wydalania

Pomoc w zaspokajaniu potrzeby odżywiania i wydalania. Karmienie ciężko chorego. Karmienie chorego przez zgłębnik. Zaopatrzenie stomii. Bilans płynów. Dobowa zbiórka moczu.

Ćwiczenia:

- Karmienie i pojenie pacjenta.
- Karmienie pacjenta przez zgłębnik.
- Podawanie pacjentowi basenu i kaczki.
- Wymiana pampersów.
- Opróżnianie worków z moczem, wymiana worka na mocz.
- Wymiana worka stomijnego.

4. Ułożenie chorego w łóżku

Układanie chorego w łóżku. Pomoc choremu w utrzymaniu aktywności ruchowej. Udogodnienia stosowane do wygodnego ułożenia chorego w łóżku. Pozycje ułożeniowe. Przenoszenie chorego. Profilaktyka powikłań wynikających z długotrwałego leżenia. Uruchamianie chorego. Zabezpieczenie chorego przed wypadnięciem z łóżka.

Ćwiczenia:

- Udzielanie pomocy choremu i niesamodzielnemu w położeniu się do łóżka, siadaniu w łóżku, wstawaniu z łóżka.
- Układanie pacjenta w łóżku z zastosowaniem udogodnień.
- Obracanie chorego na boki.
- Układanie pacjenta w łóżku w różnych pozycjach.
- Przenoszenie pacjenta z łóżka na wózek, fotel i na nosze.
- Przygotowywanie pacjenta do werandowania i do spacerów.
- Nacieranie i oklepywanie pleców pacjenta.
- Wykonywanie ćwiczeń oddechowych u osoby leżącej.
- Wykonywanie ćwiczeń biernych kończyn górnych i dolnych.
- Zabezpieczanie chorego przed wypadnięciem z łóżka za pomocą drabinek i innych zabezpieczeń.

5. Diagnozowanie stanu chorego

Pomiar temperatury ciała. Rodzaje termometrów. Pomiar tętna. Obserwacja tętna. Mierzenie ciśnienia krwi. Liczenie oddechów. Obserwacja oddychania. Ocena stanu ogólnego pacjenta. Dokumentowanie wyników pomiarów.

Ćwiczenia:

- Wykonywanie pomiaru oddechów.
- Wykonywanie pomiaru tętna.
- Wykonywanie pomiaru ciśnienia tętniczego krwi.
- Wykonywanie pomiaru temperatury ciała i zapisywanie wyniku na karcie gorączkowej.
- Wykonywanie pomiaru masy ciała.
- Wykonywanie pomiaru wzrostu.

6. Zabiegi przeciwzapalne

Środki przeciwzapalne. Stosowanie ciepła i zimna. Wpływ ciepła i zimna na organizm. Wskazania i przeciwwskazania do stosowania ciepła i zimna. Stosowanie baniek lekarskich.

Ćwiczenia:

- Stawianie baniek lekarskich.
- Przygotowywanie i wykonywanie ciepłych okładów suchych i wilgotnych.
- Przygotowywanie i wykonywanie zimnych okładów suchych i wilgotnych.

7. Zapobieganie zakażeniom

Profilaktyka zakażeń w pracy opiekuna medycznego. Postępowanie z materiałem zakaźnym. Postępowanie z przedmiotami będącymi w kontakcie z pacjentem.

Ćwiczenia:

- Higieniczne mycie rąk.
- Zakładanie rękawiczek ochronnych.
- Zakładanie odzieży ochronnej.
- Segregowanie odpadów medycznych i umieszczanie ich w odpowiednich pojemnikach.
- Dezynfekowanie i czyszczenie basenów i kaczek.
- Przygotowywanie narzędzi do sterylizacji.

8. Udzielanie pierwszej pomocy

Zadania medycyny ratunkowej. Łańcuch ratunkowy. Ogólne zasady udzielania pierwszej pomocy. Ocena stanu poszkodowanego. Pierwsza pomoc w przypadku zranień, krwotoków, urazów narządów ruchu, urazów termicznych, napadu drgawek, omdlenia, zatruc, porażenia prądem elektrycznym, ukąszenia i użądlenia. Pierwsza pomoc w przypadku ciała obcego w oku, uchu, nosie, tchawicy. Nagłe zatrzymanie krążenia i oddychania. Resuscytacja krążeniowo-oddechowa. Apteczka pierwszej pomocy.

Ćwiczenia:

- Dokonywanie oceny stanu poszkodowanego.
- Wykonywanie bandażowania poszczególnych części ciała.
- Nakładanie opatrunku na ranę w obrębie głowy, kończyny górnej, kończyny dolnej.
- Tamowanie krwotoków z rany i z nosa.
- Unieruchamianie złamań w obrębie kończyny górnej i kończyny dolnej.
- Udzielanie pierwszej pomocy w urazach kręgosłupa.
- Udzielanie pierwszej pomocy w przypadku omdlenia.

- Udzielanie pierwszej pomocy w przypadku obrażeń termicznych, porażenia prądem elektrycznym.
- Udzielanie pierwszej pomocy w przypadku ukąszenia i użądlenia przez zwierzęta i owady.
- Udzielanie pierwszej pomocy w przypadku ataku padaczki.
- Układanie poszkodowanego w pozycji bezpiecznej.
- Udrażnianie dróg oddechowych w przypadku zadławienia u dorosłego i dziecka.
- Udrażnianie dróg oddechowych.
- Wykonywanie pośredniego masażu serca.
- Wykonywanie sztucznego oddychania.
- Wykonywanie na fantomie resuscytacji krążeniowo-oddechowej u dorosłego i u dziecka.
- Kompletowanie apteczki pierwszej pomocy.

Środki dydaktyczne

Foliogramy np.: z zakresu udzielania pierwszej pomocy i wykonywania zabiegów higienicznych.

Algorytmy wykonania zabiegów higienicznych.

Algorytmy postępowania resuscytacyjnego.

Filmy dydaktyczne o potrzebach chorego.

Plansze przedstawiające organizację opieki nad osobą chorą i niesamodzielną.

Łóżka, materace, szafki przyłóżkowe, parawany, taborety.

Pościel, bielizna pościelowa i osobista, ręczniki.

Kosz na brudną bieliznę;

Kosz na odpady medyczne.

Materace przeciwoleżynowe.

Kaczki, baseny.

Udogodnienia dla chorych.

Wózki inwalidzkie.

Drabinki.

Fantomy pielęgnacyjne.

Przybory i środki higieniczne.

Termometry.

Aparaty do mierzenia ciśnienia.

Apteczka pierwszej pomocy.

Fantomy do resuscytacji dorosłego i dziecka.

Wyroby medyczne i produkty lecznicze.

Uwagi o realizacji

Celem realizacji programu przedmiotu jest przygotowanie uczniów do wykonywania zadań zawodowych związanych z pomaganiem osobie chorej i niesamodzielnej w zaspokajaniu podstawowych potrzeb biologicznych. Program nauczania powinien być realizowany w ścisłej korelacji z przedmiotami: *Opieka nad osobą chorą i niesamodzielną* oraz *Anatomia, fizjologia i patologia*.

Podczas realizacji programu należy szczególną uwagę zwrócić na kształtowanie umiejętności stosowania:

- różnych technik i metod wykonywania zabiegów higienicznych,
- różnych technik karmienia ciężko chorego, w tym techniki karmienia przez zgłębnik założony do żołądka,
- sposobów zapewniania chorym wygody i bezpieczeństwa,
- różnych sposobów zaspokajania potrzeb osoby chorej i niesamodzielnej.

Szczególne znaczenie w pracy opiekuna odgrywa umiejętność oceny stanu ogólnego i wykrywania deficytów zdrowotnych człowieka. Temu celowi służą pomiary podstawowych parametrów życiowych. Podczas wykonywania pomiarów należy wykorzystywać różne rodzaje sprzętu, np.: aparatów do mierzenia ciśnienia, termometrów, wagi. Wyniki należy zapisywać w odpowiedniej dokumentacji, np.: karcie gorączkowej, karcie obserwacji chorego.

Treści programowe dotyczące udzielania pierwszej pomocy w stanach nagłego zagrożenia zdrowotnego powinny być realizowane w odpowiedniej kolejności. Szczególną uwagę należy zwrócić na ocenę stanu poszkodowanego, wykonywanie pośredniego masażu serca i sztucznego oddychania oraz wykonywanie wszystkich działań z zakresu pierwszej pomocy zgodnie z obowiązującymi procedurami.

Dominującymi metodami nauczania – uczenia się powinny być: pokaz z objaśnieniem, ćwiczenia przedmiotowe, pogadanka oraz dyskusja dydaktyczna.

Ćwiczenia powinny być prowadzone w grupach liczących 10 -15 osób. Zaleca się, aby ćwiczenia były wykonywane indywidualnie oraz w zespołach 2-3 osobowych, w czasie umożliwiającym każdemu uczniowi ukształtowanie zaplanowanych w programie umiejętności. Podczas wykonywania ćwiczeń nauczyciel powinien obserwować pracę każdego ucznia, zwracać uwagę na staranność i dokładność wykonania ćwiczeń, stworzyć możliwość wielokrotnego powtórzenia trudnych elementów lub całego zabiegu oraz zapewnić uczniowi dodatkowe konsultacje.

Podczas wykonywania ćwiczeń należy także zwracać uwagę na przestrzeganie przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy, przepisów sanitarno-epidemiologicznych, utrwałać nawyki bezpiecznej pracy,

prawidłowego użytkowania urządzeń i przyborów oraz na umiejętność pracy w zespole.

W przypadku ćwiczeń indywidualnych należy zapewnić uczniom stanowiska pracy w pracowni higieny osobistej i pierwszej pomocy, wyposażonej w nowoczesne środki dydaktyczne. Zaproponowane w programie ćwiczenia ułatwią uczniom zrozumienie realizowanych treści, umożliwią indywidualizację procesu kształcenia i efektywniejsze wykorzystanie pomocy dydaktycznych.

Warunkiem osiągnięcia założonych celów edukacyjnych jest także systematyczność w uczeniu się, rozwijanie zainteresowania tematyką realizowanego programu.

W procesie nauczania-uczenia się należy kształtować cechy osobowości niezbędne w sprawowaniu opieki nad osobą chorą, takie jak:

- akceptacja drugiego człowieka i poszanowanie jego godności,
- gotowość niesienia pomocy innym,
- odpowiedzialność za podejmowane działania,
- wrażliwość na cierpienie drugiego człowieka,
- aktywność i samodzielność w działaniu,
- umiejętność współpracy w zespole,
- dążenie do poszerzania wiedzy i samorozwoju,
- zdyscyplinowanie,
- potrzeba samooceny i samokontroli.

Proponuje się następujący podział godzin na realizację poszczególnych działów tematycznych:

Lp.	Działy tematyczne	Orientacyjna liczba godzin
1.	Higiena otoczenia chorego	30
2.	Higiena ciała chorego	45
3.	Zaspokajanie potrzeby odżywiania i wydalania	10
4.	Ułożenie chorego w łóżku	20
5.	Diagnozowanie stanu chorego	12
6.	Zabiegi przeciwzapalne	12
7.	Zapobieganie zakażeniom	8
8.	Udzielanie pierwszej pomocy	13
Razem		150

Podane w tabeli liczby godzin na realizację poszczególnych działów mają charakter orientacyjny. Nauczyciel może wprowadzić pewne zmiany, mające na celu dostosowanie programu do specyfiki szkoły.

Propozycje metod sprawdzania i oceny osiągnięć edukacyjnych ucznia

Sprawdzanie i ocenianie osiągnięć uczniów powinno odbywać się przez cały czas realizacji programu według ustalonych kryteriów i zgodnie z obowiązującą skalą ocen. Kryteria oceniania powinny uwzględniać zakres i poziom opanowania przez uczniów wiadomości i umiejętności wynikających ze szczegółowych celów kształcenia.

Dokonując oceny nauczyciel powinien zwracać uwagę na umiejętności:

- posługiwania się terminologią właściwą dla przedmiotu,
- wykonywania zabiegów zgodnie z przyjętymi zasadami i algorytmami postępowania,
- wykonywania podstawowych pomiarów do oceny stanu pacjenta zgodnie z algorytmami postępowania,
- organizowania stanowiska pracy,
- doboru i właściwego wykorzystania sprzętu,
- oceny jakości wykonywanego zadania,
- przestrzegania przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy.

Osiągnięcia uczniów można oceniać na podstawie:

- sprawdzianów ustnych i pisemnych,
- testów dydaktycznych,
- obserwacji pracy i aktywności ucznia podczas wykonywania ćwiczeń.

W końcowej ocenie osiągnięć ucznia należy uwzględnić wyniki wszystkich metod sprawdzania zastosowanych przez nauczyciela.

Literatura

Buchfelder M., Buchfelder A.: Podręcznik pierwszej pomocy. PZWL Warszawa 1993

Ciechaniewicz W. (red.): Pielęgniarstwo. Ćwiczenia. PZWL, Warszawa 2006

Dison N.: Technika ważniejszych zabiegów w medycynie. PZWL, Warszawa 1999

Górajek – Józwik J., Ciechaniewicz W. (red.): Zasady postępowania pielęgniarskiego w wybranych stanach klinicznych. Wydawnictwo OVO, Warszawa 1999.

Hastings D.: Chory w domu. Wskazówki, porady, zalecenia. Świat Książki, Warszawa 1997

Huber A., Karasek-Kreutzinger B.: Kompendium pielęgniarstwa. PZWL, Warszawa 1995

Hunt P., Sendell B.: Pielęgnowanie dorosłych z określonymi zaburzeniami fizjologicznymi. PZWL, Warszawa 1990

Jakubaszko J. (red.): Medycyna ratunkowa. Urban i Partner, Wrocław 1999

Kamiński B., Dziak A.: Postępowanie w stanach zagrożenia życia. PZWL, Warszawa 1999
Kierst W.: Nauka o żywieniu człowiek zdrowego i chorego. PZWL, Warszawa 1994
Vogel A., Wodraschke G.: Pielęgnowanie chorego w domu. PZWL, Warszawa 1986
Wołynka S.: Pielęgniarstwo ogólne. PZWL, Warszawa 1993
Zahradniczek K.: Pielęgniarstwo. PZWL, Warszawa 2004

Wykaz literatury należy aktualizować w miarę ukazywania się nowych pozycji wydawniczych.

PODSTAWY PRAWA I EKONOMIKI

Szczegółowe cele kształcenia

W wyniku procesu kształcenia uczeń (słuchacz) powinien umieć:

- scharakteryzować system organizacji ochrony zdrowia w Polsce,
- zinterpretować podstawowe pojęcia gospodarki rynkowej,
- wskazać instytucje wpływające na politykę zdrowotną państwa,
- scharakteryzować istotę i zasady funkcjonowania systemu ubezpieczeń zdrowotnych w Polsce,
- wskazać podstawy prawne funkcjonowania zakładów opieki zdrowotnej,
- określić podstawy prawne funkcjonowania płatnika świadczeń zdrowotnych,
- określić źródła i sposoby finansowania świadczeń zdrowotnych,
- określić istotę i funkcje ubezpieczenia zdrowotnego,
- wskazać podmioty uprawnione do realizacji świadczeń zdrowotnych,
- scharakteryzować zakres świadczeń realizowanych w ramach powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego,
- określić znaczenie dobrowolnego ubezpieczenia zdrowotnego,
- wskazać czynniki wpływające na popyt i podaż świadczeń zdrowotnych,
- scharakteryzować system zapewnienia jakości w opiece zdrowotnej,
- zastosować obowiązujące w ochronie zdrowia zasady zapewnienia jakości,
- uzasadnić znaczenie profesjonalizmu i zaufania do personelu medycznego w świadczeniu usług zdrowotnych,
- wymienić regulacje prawne dotyczące funkcjonowania zakładów opieki zdrowotnej,
- scharakteryzować regulacje prawne dotyczące personelu medycznego,
- scharakteryzować rodzaje kontraktów na usługi medyczne,
- zastosować przepisy Kodeksu Pracy dotyczące praw i obowiązków pracownika i pracodawcy,
- zastosować przepisy Kodeksu Pracy dotyczące warunków pracy,
- zaplanować działania związane z poszukiwaniem pracy,
- sporządzić dokumenty dotyczące zatrudnienia oraz prowadzenia działalności gospodarczej,
- zastosować przepisy prawa dotyczące działalności gospodarczej,
- zastosować przepisy prawa dotyczące działalności zawodowej.

Materiał nauczania

1. Finansowanie świadczeń zdrowotnych

Istota polityki zdrowotnej. Struktura systemu organizacyjnego opieki zdrowotnej w Polsce. Rodzaje instytucji wpływających na politykę zdrowotną i ich rola.

Źródła i sposoby finansowania świadczeń zdrowotnych. Rodzaje dostawców i odbiorców usług medycznych. Rola państwa w regulowaniu przepływu środków finansowych.

Ćwiczenia:

- Analizowanie systemu organizacyjnego opieki zdrowotnej w Polsce.
- Różnicowanie dostawców i odbiorców usług medycznych na podstawie opisu przypadków.

2. System ubezpieczeń zdrowotnych w Polsce

Rodzaje ubezpieczeń zdrowotnych. Funkcje powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego. Zasady powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego.

Zakres świadczeń w ramach powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego. Zasady korzystania ze świadczeń zdrowotnych z powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego. Reglamentacja dostępu do niektórych usług medycznych – istota, przyczyny, sposoby reglamentacji. Znaczenie dobrowolnych ubezpieczeń zdrowotnych.

Ćwiczenia:

- Analizowanie rynku ubezpieczeń zdrowotnych w Polsce.

3. Rynek świadczeń zdrowotnych

Cechy rynku usług medycznych. Podmioty uprawnione do realizacji świadczeń zdrowotnych. Czynniki wpływające na podaż świadczeń zdrowotnych. Czynniki kształtujące popyt na świadczenia zdrowotne. Skutki „niekontrolowanej” konkurencji na rynku świadczeń zdrowotnych. Zapewnienie jakości w opiece zdrowotnej. Znaczenie profesjonalizmu i zaufania do personelu medycznego w świadczeniu usług medycznych.

Ćwiczenia:

- Analizowanie dostępnych programów zapewnienia jakości funkcjonujących w placówkach ochrony zdrowia.
- Ustalanie czynników wpływających na podaż usług zdrowotnych na podstawie opisu przypadków.
- Ustalanie czynników wpływających na popyt na usługi zdrowotne na podstawie opisu przypadków.

4. Podstawy prawne funkcjonowania zakładów opieki zdrowotnej

Podstawowe obszary funkcjonowania zakładów opieki zdrowotnej. Regulacje prawne dotyczące funkcjonowania zakładów opieki zdrowotnej. Regulacje prawne dotyczące personelu medycznego. Rodzaje kontraktów na usługi medyczne.

Ćwiczenia:

- Analizowanie regulaminów pracy personelu medycznego.
- Analizowanie kontraktów na usługi medyczne.

5. Przepisy prawa dotyczące działalności zawodowej i gospodarczej

Rodzaje stosunków pracy i umów o pracę w ochronie zdrowia. Nawiązywanie i rozwiązywanie umów o pracę. Prawa i obowiązki zakładu pracy i pracownika. Wynagrodzenie za pracę i jego ochrona prawna. Czas pracy w ochronie zdrowia i urlopy pracownicze. Świadectwa pracy. Rodzaje odpowiedzialności pracowniczej w ochronie zdrowia. Rodzaje umów cywilnoprawnych.

Możliwości podejmowania działalności gospodarczej w ochronie zdrowia.

Ćwiczenia:

- Interpretowanie przepisów prawa dotyczącego działalności zawodowej.
- Analizowanie umów o pracę i świadectw pracy.
- Planowanie działań związanych z poszukiwaniem pracy.
- Sporządzanie dokumentów związanych z zatrudnieniem.
- Opracowywanie dokumentów niezbędnych do podjęcia działalności gospodarczej.

Środki dydaktyczne

Foliogramy.

Aktualne ustawy i przepisy z zakresu opieki zdrowotnej, prawa cywilnego, prawa pracy oraz prowadzenia działalności gospodarczej.

Prasa zawierająca informacje ekonomiczne i prawne.

Baza informacji prawnej (płyty CD-ROM i Internet, System LEX, serwis prawo i zdrowie).

Opisy przypadków z prasy zawodowej lub Internetu.

Uwagi o realizacji

Program nauczania przedmiotu *Podstawy prawa i ekonomiki* obejmuje zintegrowane treści z zakresu ekonomii, ekonomiki, finansów i prawa. Celem realizacji programu jest zapoznanie uczniów z organizacją ochrony zdrowia, finansowaniem świadczeń zdrowotnych oraz przepisami prawa obowiązującymi w ochronie zdrowia.

W czasie realizacji programu nauczyciel powinien nawiązywać do wiedzy uczniów z zakresu przedsiębiorczości, nabytej w szkole średniej.

Osiągnięcie założonych celów kształcenia umożliwia stosowanie efektywnych metod nauczania, takich jak:

- wykład informacyjny, problemowy, konwersatoryjny,
- dyskusja dydaktyczna,
- metoda przypadków, metoda sytuacyjna,
- ćwiczenia przedmiotowe.

Ćwiczenia przedmiotowe zapewniają indywidualizację procesu kształcenia, efektywne wykorzystywanie pomocy dydaktycznych oraz zastosowanie nabytych umiejętności w nowych sytuacjach. Proponuje się prowadzenie zajęć w formie pracy zespołowej, grupowej i indywidualnej.

Poszczególne działy programowe zawierają treści kształcenia niezbędne do zrozumienia funkcjonowania ochrony zdrowia w wymiarze organizacyjnym i ekonomicznym. Szczególną uwagę należy zwrócić na system organizacyjny ochrony zdrowia oraz powszechne ubezpieczenia zdrowotne jako główne źródło finansowania świadczeń zdrowotnych w Polsce. Wskazane jest usystematyzowanie wiedzy w zakresie specyficznych cech rynku oraz mechanizmów ekonomicznych i kryteriów zapewnienia jakości usług medycznych. Należy również uwzględnić regulacje prawne dotyczące funkcjonowania zakładów opieki zdrowotnej i płatnika oraz działalności zawodowej.

Nauczyciel realizujący program nauczania przedmiotu powinien mieć do dyspozycji podręczną biblioteczkę wyposażoną w pozycje literatury z zakresu prawa i ekonomiki, akty prawne, specjalistyczną prasę, dostęp do Internetu i programów komputerowych z zakresu prawa i ekonomiki.

Program *Podstawy prawa i ekonomiki* składa się z pięciu działów tematycznych.

Proponuje się następujący podział godzin na realizację poszczególnych działów tematycznych:

Lp.	Działy tematyczne	Orientacyjna liczba godzin
1.	Finansowanie świadczeń zdrowotnych	4
2.	System ubezpieczeń zdrowotnych w Polsce	4
3.	Rynek świadczeń zdrowotnych	4
4.	Podstawy prawne funkcjonowania zakładów opieki zdrowotnej	6
5.	Przepisy prawa dotyczące działalności zawodowej i gospodarczej	12
Razem		30

Podane w tabeli liczby godzin na realizację poszczególnych działów mają charakter orientacyjny. Nauczyciel może wprowadzić pewne zmiany, mające na celu dostosowanie programu do specyfiki zawodu.

Propozycje metod sprawdzania i oceny osiągnięć edukacyjnych ucznia

Sprawdzanie i ocenianie osiągnięć uczniów należy przeprowadzać systematycznie na podstawie określonych kryteriów. Kryteria oceniania powinny uwzględniać zakres i poziom opanowania przez uczniów wiadomości i umiejętności wynikających ze szczegółowych celów kształcenia, w szczególności dotyczących:

- określania źródeł i sposobów finansowania świadczeń zdrowotnych,
- określania czynników wpływających na popyt i podaż świadczeń zdrowotnych,
- charakteryzowania roli państwa na rynku usług medycznych,
- stosowania obowiązujących w ochronie zdrowia zasad zapewnienia jakości,
- interpretowania regulacji prawnych obowiązujących w działalności zawodowej i gospodarczej.

Proces oceniania powinien obejmować:

- diagnozę wiadomości i umiejętności ucznia przed przystąpieniem do realizacji programu,
- sprawdzenie postępów ucznia w toku realizacji programu oraz rozpoznawanie trudności w osiąganiu celów kształcenia,
- sprawdzenie wiadomości i umiejętności po zrealizowaniu programu nauczania.

Osiągnięcia uczniów można oceniać na podstawie:

- sprawdzianów ustnych,
- sprawdzianów pisemnych,

– testów osiągnięć szkolnych.

W ocenie końcowej należy uwzględnić wyniki wszystkich metod sprawdzania osiągnięć ucznia stosowanych przez nauczyciela.

Literatura

Boratyński J., Dudek B., Morkis G.: Obsługa klienta. Prawo pracy. Higiena pracy. WSiP, Warszawa 2003

Chwierut S., Kulis M., Wójcik D.: Elementy zarządzania finansowego w ochronie zdrowia. Uniwersyteckie Wydawnictwo Medyczne "Vesalius", Kraków 2000

Getzen T.: Ekonomia zdrowia. PWN, Warszawa 2000

Mierzejewska – Macherek J.: Podstawy ekonomii. Centrum Doradztwa i Informacji Difin, Warszawa 2003

Sobiecki R. (red.): Podstawy przedsiębiorczości w pytaniach i odpowiedziach. Centrum Doradztwa i Informacji Difin, Warszawa 2003

Trocki M. (red.): Nowoczesne zarządzanie w opiece zdrowotnej. Instytut Przedsiębiorczości i Samorządności, Warszawa 2002

Ustawa z dnia 15 września 2000 r. *Kodeks spółek handlowych*

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. ze zmianami *Kodeks cywilny*

Ustawa z dnia 23 stycznia 2003 r. *O powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia* (DZ. U. Nr 45, poz. 391) z późniejszymi zmianami

Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. ze zmianami *Kodeks pracy*

Ustawa z dnia 30 sierpnia 1991 r. *O zakładach opieki zdrowotnej*

Baza informacji prawnej w Internecie - system LEX, serwis prawo i zdrowie

Wykaz literatury należy aktualizować w miarę ukazywania się nowych pozycji wydawniczych.

ZAJĘCIA PRAKTYCZNE

Szczegółowe cele kształcenia

W wyniku procesu kształcenia uczeń (słuchacz) powinien umieć:

- podjąć współpracę z zespołem opiekuńczym i terapeutycznym,
- podjąć współpracę z pielęgniarką w zakresie planowania opieki nad osobą chorą i niesamodzielną,
- nawiązać kontakt z chorym i niesamodzielnym oraz jego rodziną,
- pomóc osobie chorej i niesamodzielnej w komunikowaniu się z rodziną, personelem medycznym i pacjentami,
- udzielić wsparcia emocjonalnego choremu i jego rodzinie,
- ocenić zapotrzebowanie chorego na pomoc w zaspokajaniu potrzeb biologicznych,
- rozpoznać potrzeby opiekuńcze osoby chorej i niesamodzielnej w różnym wieku i różnym stopniu zaawansowania choroby,
- podjąć współpracę z pielęgniarką w wykonywaniu czynności i zabiegów pielęgniarstwa,
- podjąć współpracę z pielęgniarką w realizowaniu opieki nad osobą chorą i niepełnosprawną,
- wykonać polecenia pielęgniarki i lekarza dotyczące opieki nad osobą chorą i niesamodzielną,
- wykonać pomiary podstawowych parametrów życiowych (tętno, ciśnienie tętnicze, temperatura, oddech),
- przekazać pielęgniarsce informacje o zaobserwowanych zmianach w stanie zdrowia chorego,
- ocenić stan higieniczny chorego,
- wykonać toaletę całego ciała w łóżku u osoby chorej i niesamodzielnej,
- zastosować oklepywanie i nacieranie skóry choremu leżącemu,
- wykonać toaletę jamy ustnej u ciężko chorego,
- umyć głowę osobie chorej i niesamodzielnej leżącej w łóżku,
- zmienić bieliznę osobistą osobie chorej i niesamodzielnej w łóżku,
- zmienić bieliznę pościelową osobie chorej i niesamodzielnej,
- wykonać sianie łóżka pustego oraz z osobą chorą i niesamodzielną,
- zapewnić estetyczny wygląd otoczenia chorego,
- przeprowadzić edukację w zakresie higieny osobistej,
- pomóc choremu w wykonywaniu czynności dnia codziennego,
- zachęcić osobę chorą i niesamodzielną do samodzielnego spożywania posiłków,
- nakarmić i napić osobę chorą i niesamodzielną,
- nakarmić osobę chorą i niesamodzielną przez zgłębnik założony do żołądka,

- zastosować zasady racjonalnego odżywiania u chorych i niesamodzielnych,
- podać basen i kaczkę osobom chorym i niesamodzielnym leżącym,
- założyć cewnik zewnętrzny u chorych i niesamodzielnych,
- wymienić worek na mocz i worek stomijny u osób chorych i niesamodzielnych,
- przeprowadzić dobową zbiórkę moczu,
- udzielić pomocy osobie chorej i niesamodzielnej w korzystaniu z basenu, kaczki i WC,
- zastosować pieluchomajtki i wkładki u chorych z objawami nie trzymania moczu i stolca,
- zaobserwować zmiany w wydalinach i wydzielinach chorego,
- zastosować udogodnienia u osoby chorej i niesamodzielnej leżącej w łóżku,
- zastosować sposoby zapobiegania powikłaniom wynikającym z długotrwałego leżenia w łóżku,
- udzielić pomocy osobie chorej i niesamodzielnej w zmianie pozycji,
- udzielić pomocy osobie chorej i niesamodzielnej w przemieszczaniu się,
- zastosować znane techniki przenoszenia osoby unieruchomionej,
- posłużyć się sprzętem do przenoszenia i przemieszczania chorych,
- zastosować sprzęt ślizgowy do przemieszczania chorego,
- zachęcić osoby chore i niesamodzielne do samoobsługi,
- udzielić pomocy osobie chorej i niesamodzielnej w posługiwaniu się przedmiotami ortopedycznymi,
- udzielić pomocy osobie chorej i niesamodzielnej w korzystaniu ze sprzętu rehabilitacyjnego,
- zapewnić bezpieczeństwo choremu podczas użytkowania sprzętu rehabilitacyjnego i ortopedycznego,
- wykonać zleczone przez pielęgniarkę miejscowe zabiegi przeciwzapalne,
- zastosować kąpiele słoneczne i powietrzne u osób chorych i niesamodzielnych,
- udzielić pierwszej pomocy w stanach zagrożenia zdrowotnego,
- udokumentować wykonane zabiegi higieniczne,
- wypełnić kartę obserwacji chorego,
- udzielić pomocy osobie chorej i niesamodzielnej w podtrzymywaniu aktywności społecznej,
- podjąć działania mające na celu stworzenie choremu zdrowego i przyjaznego środowiska,
- zaplanować działania prozdrowotne,
- spopularyzować zachowania prozdrowotne,

- dobrać i utrzymać w sprawności materiały, środki, przybory i sprzęt do wykonywania zabiegów pielęgnacyjnych,
- posłużyć się urządzeniami, przyborami i narzędziami podczas wykonywania zabiegów,
- zastosować przepisy sanitarno – epidemiologiczne podczas wykonywania czynności higienicznych,
- zapewnić osobie chorej i niesamodzielnej bezpieczeństwo fizyczne i psychiczne,
- zapewnić osobie chorej i niesamodzielnej bezpieczeństwo podczas wykonywania zabiegów,
- zastosować środki pomocnicze do zapewnienia bezpieczeństwa chorego w obrębie łóżka,
- zastosować zasady aseptyki i antyseptyki,
- wykonać higieniczne mycie rąk,
- założyć rękawice ochronne i odzież ochronną,
- przygotować narzędzia do dezynfekcji i sterylizacji,
- zapobiec występowaniu zakażeń szpitalnych,
- posegregować odpady medyczne i umieścić je w odpowiednich pojemnikach,
- zastosować przepisy bezpieczeństwa i higieny pracy, ochrony przeciwpożarowej oraz ochrony środowiska,
- zorganizować stanowisko pracy zgodnie z wymaganiami ergonomii,
- zaplanować własną pracę,
- zastosować zasady etyki,
- wykorzystać różne źródła informacji.

Materiał nauczania

1. Opieka nad osobą chorą i niesamodzielną leczoną zachowawczo

Organizowanie opieki nad pacjentem w zakładzie pielęgniarstwo – opiekuńczym/oddziale geriatry/oddziale chorób wewnętrznych/szpitalu opieki długoterminowej/zakładzie pielęgniarstwo – opiekuńczym. Przyjęcie osoby chorej i niesamodzielnej do placówki – pomaganie w adaptacji do warunków placówki i akceptacji roli pacjenta.

Komunikowanie się z osobą chorą i niesamodzielną i jej rodziną z uwzględnieniem stopnia niesamodzielności.

Współpraca z zespołem terapeutycznym w procesie diagnozowania i terapii – wykonywanie pomiaru i dokumentowanie wyników podstawowych czynności życiowych (tętno, ciśnienie tętnicze krwi, oddechy, temperatura ciała).

Gromadzenie i analiza danych o stanie osoby chorej i niesamodzielnej w celu określenia zapotrzebowania na usługi opiekuna medycznego.

Planowanie opieki nad pacjentem stosownie do postawionego rozpoznania.

Podejmowanie działań opiekuńczych zapewniających osobie chorej i niesamodzielnej utrzymanie higieny osobistej (toaleta jamy ustnej, toaleta całego ciała, zmiana bielizny osobistej i pościelowej, higiena otoczenia pacjenta, dbanie o mikroklimat sali).

Organizowanie sprzyjających warunków do snu i wypoczynku. Pomaganie osobie chorej i niesamodzielnej w czynnościach życia codziennego.

Udział w żywieniu osoby chorej i niesamodzielnej – przygotowanie sali i pacjenta do karmienia. Karmienie pacjenta. Karmienie przez zgłębnik założony do żołądka.

Wykonywanie zabiegów przeciwzapalnych.

Asystowanie pielęgniarce w wykonywaniu czynności i zabiegów pielęgnacyjnych.

Przygotowywanie osoby chorej i niesamodzielnej do samoopieki w zakresie czynności dnia codziennego (toaleta, spożywanie posiłków, zapewnienie lokomocji, defekacja, higiena otoczenia chorego).

Dobieranie i stosowanie skutecznych metod motywowania osoby chorej i niesamodzielnej oraz jej rodziny do podejmowania działań prozdrowotnych. Przygotowywanie osoby chorej i niesamodzielnej i jej rodziny do samoopieki i opieki w warunkach domowych.

Dokumentowanie wykonywanych działań. Organizowanie pracy własnej, współpraca z zespołem terapeutycznym.

Zapobieganie zakażeniom wewnątrzszpitalnym.

2. Opieka nad osobą chorą niepełnosprawną ruchowo

Komunikowanie się z osobą chorą i niesamodzielną niepełnosprawną ruchowo z uwzględnieniem rodzaju i stopnia niepełnosprawności. Stosowanie podstawowych form psychoterapii podtrzymującej.

Gromadzenie i analiza danych niezbędnych do oceny możliwości funkcjonalnych i opiekuńczych osoby niepełnosprawnej. Asystowanie pielęgniarce w rozpoznawaniu i rozwiązywaniu problemów opiekuńczo – pielęgnacyjnych osoby chorej i niesamodzielnej oraz niepełnosprawnej ruchowo.

Zapewnianie bezpieczeństwa fizycznego i psychicznego.

Przygotowywanie osoby chorej i niesamodzielnej do samoopieki w zakresie czynności dnia codziennego (wykonywanie toalety, spożywanie posiłków, przemieszczanie się, utrzymanie higieny otoczenia). Pomaganie osobie chorej i niesamodzielnej w wykonywaniu czynności codziennych. Prowadzenie edukacji w zakresie higieny osobistej i zachowań prozdrowotnych.

Włączanie osoby chorej i niesamodzielnej oraz niepełnosprawnej ruchowo do procesu rehabilitacji. Nauka posługiwania się aparatami, protezami i urządzeniami ułatwiającymi poruszanie się i samoobsługę. Udzielanie pierwszej pomocy w stanach zagrożenia zdrowotnego. Prowadzenie dokumentacji. Organizacja pracy własnej w zespole terapeutycznym i rehabilitacyjnym. Organizacja stanowiska pracy zgodnie z zasadami ergonomii. Respektowanie praw pacjenta.

3. Opieka nad osobą chorą i niesamodzielną ze schorzeniami narządu ruchu

Organizacja opieki nad osobą chorą i niesamodzielną ze schorzeniami narządu ruchu w oddziale ortopedyczno – rehabilitacyjnym.

Komunikowanie się z podopiecznym, jego rodziną, zespołem terapeutycznym.

Gromadzenie i analiza danych o osobie chorej i niesamodzielną ze schorzeniami narządu ruchu.

Asystowanie pielęgniarce w planowaniu i realizowaniu działań opiekuńczo – pielęgnacyjnych, profilaktycznych, rehabilitacyjnych. Dobieranie metod i technik działań opiekuńczo – pielęgnacyjnych do stanu i możliwości pacjenta.

Pomaganie osobie chorej i niesamodzielną w czynnościach codziennych – dobór sprzętu usprawniającego poruszanie się i przemieszczanie, sprzętu ułatwiającego samoobsługę. Stosowanie udogodnień u osób długotrwale unieruchomionych w łóżku. Ocenianie zapotrzebowania i stosowanie działań zapobiegających powikłaniom „z leżenia” u osób ze schorzeniami narządu ruchu. Pomaganie osobom chorym i niesamodzielną w zmianie pozycji i przemieszczaniu się. Posługiwanie się sprzętem do przenoszenia i przemieszczania chorych.

Zachęcanie osób chorych i niesamodzielną do samoobsługi.

Pomaganie w posługiwaniu się przedmiotami ortopedycznymi. Pomaganie osobom chorym i niesamodzielną w korzystaniu ze sprzętu rehabilitacyjnego. Zapewnianie bezpieczeństwa choremu podczas użytkowania sprzętu ortopedycznego i rehabilitacyjnego.

Udział w diagnostyce i terapii farmakologicznej i dietetycznej w zakresie posiadanych kompetencji.

Zapobieganie zakażeniom szpitalnym.

Prowadzenie dokumentacji. Analizowanie pracy własnej w zespole terapeutycznym.

4. Opieka nad osobą chorą i niesamodzielną ze schorzeniami neurologicznymi

Organizacja opieki nad osobą chorą i niesamodzielną leczoną w oddziale neurologii. Komunikowanie się z pacjentem z zaburzeniami mowy.

Gromadzenie i analiza danych o osobie chorej i niesamodzielnej ze schorzeniami neurologicznymi. Asystowanie pielęgniarce w planowaniu i realizowaniu działań opiekuńczo – pielęgnacyjnych, rehabilitacyjnych i profilaktycznych z uwzględnieniem specyfiki schorzeń neurologicznych.

Dobieranie metod i technik pracy do stanu zdrowia i możliwości pacjenta. Wykonywanie ćwiczeń usprawniających zgodnie z programem ustalonym przez zespół terapeutyczny. Prowadzenie gimnastyki oddechowej, stosowanie ćwiczeń biernych, aktywizacja ruchowa pacjenta. Stosowanie ogólnych zasad postępowania opiekuńczo – pielęgnacyjnego w opiece nad pacjentem z chorobami neurologicznymi. Przygotowywanie osób chorych i chorych niesamodzielnych leczonych neurologicznie do samoopieki (wykonywanie toalety, spożywanie posiłków, wydalanie, przemieszczanie się, higiena otoczenia). Stosowanie i nauka posługiwania się aparatami, protezami i urządzeniami ułatwiającymi samoobsługę i poruszanie się. Podejmowanie działań opiekuńczych zapobiegających zespołowi unieruchomienia.

Motywowanie pacjenta do włączania się w proces rehabilitacji. Uczestniczenie w organizacji czasu wolnego pacjenta.

Dokumentowanie działań opiekuńczych. Organizowanie pracy własnej w zespole terapeutycznym.

Uwagi o realizacji

Realizacja programu nauczania *Zajęcia praktyczne* ma na celu kształtowanie umiejętności praktycznych w rzeczywistych warunkach oraz zapoznanie uczniów z organizacją pracy w placówkach ochrony zdrowia.

Program należy realizować w korelacji z przedmiotami, takimi jak: opieka nad osobą chorą i niesamodzielną, pracownia zabiegów higienicznych, anatomia, fizjologia i patologia.

Podczas realizacji programu zajęć praktycznych należy stosować instruktaż wstępny, bieżący i końcowy. Podstawowymi metodami prowadzenia zajęć powinny być pokaz z objaśnieniem i ćwiczenia praktyczne.

Przed przystąpieniem do wykonywania ćwiczeń praktycznych należy zapoznać ucznia z programem i regulaminem zajęć praktycznych. W trakcie ćwiczeń nauczyciel powinien obserwować pracę ucznia,

zwracać uwagę na prawidłowe wykonywanie czynności i na przestrzeganie przepisów bhp. Uczeń powinien mieć możliwość podejmowania działań opiekuńczych wobec osób chorych i niesamodzielnych przebywających w oddziałach szpitalnych, domach pomocy społecznej, zakładach opiekuńczo – leczniczych, zakładach pielęgniarstwo – opiekuńczych.

Nauczyciel prowadzący zajęcia powinien współpracować z personelem zatrudnionym w wymienionych placówkach. Metody i techniki wykonywania zadań i zabiegów powinny być zgodne z obowiązującymi w tych placówkach procedurami i standardami.

Podczas realizacji programu zajęć praktycznych należy kształtować postawy niezbędne do wykonywania zadań opiekuna, takie jak:

- odpowiedzialność za zdrowie i życie osoby chorej i niesamodzielnej,
- sumienność i dokładność w realizowaniu działań opiekuńczych,
- wrażliwość na problemy osoby chorej i niesamodzielnej związane z rodzajem wykonywanego zabiegu lub stosowanej terapii,
- dbałość o wykorzystywany sprzęt i aparaturę medyczną,
- krytycyzm wobec własnych błędów,
- życzliwość w kontaktach międzyludzkich,
- gotowość do współpracy w zespole,
- dbałość o samokształcenie i doskonalenie zawodowe.

W pierwszym semestrze zajęcia praktyczne powinny być realizowane w wymiarze 6 godzin tygodniowo w dwóch działach programowych: opieka nad osobą chorą i niesamodzielną leczoną zachowawczo oraz opieka nad osobą chorą i niesamodzielną niepełnosprawną ruchowo. Szczególnie istotne jest nabycie umiejętności stosowania różnych metod i technik oceny stanu zdrowia pacjenta, poziomu jego wiedzy i umiejętności utrzymania zdrowia, a także zapotrzebowania na działania opiekuńcze ze strony opiekuna medycznego. Należy również stworzyć uczniom możliwość opanowania umiejętności realizowania zadań zleconych przez pielęgniarkę oraz asystowanie jej podczas wykonywania zabiegów higienicznych i pielęgnacyjnych.

W pierwszym semestrze zajęcia praktyczne mogą być realizowane w placówkach (do wyboru):

- oddział chorób wewnętrznych,
- oddział geriatry,
- zakład pielęgniarstwo – opiekuńczy,
- zakład opiekuńczo – leczniczy,
- szpital opieki długoterminowej,
- dom pomocy społecznej dla osób niepełnosprawnych ruchowo.

Podczas realizacji programu zajęć praktycznych w drugim semestrze uczeń powinien opanować umiejętności rozpoznawania i zaspokajania potrzeb i rozwiązywania problemów osób chorych i niesamodzielnych

ze schorzeniami narządu ruchu wywołanymi czynnikami uszkodzającymi narząd ruchu i układ nerwowy. Proponowane miejsca realizacji zajęć:

- oddział ortopedyczno – rehabilitacyjny,
- oddział neurologii.

Zajęcia w placówkach ochrony zdrowia powinny być prowadzone w grupach 4-5 osób. W czasie trwania zajęć praktycznych należy umożliwić uczniom ukształtowanie wszystkich umiejętności zawodowych przewidzianych w programie.

Proponuje się następujący podział godzin na realizację poszczególnych działów tematycznych:

Lp.	Działy tematyczne	Orientacyjna liczba godzin
1.	Opieka nad osobą chorą i niesamodzielną leczoną zachowawczo	72
2.	Opieka nad osobą chorą niepełnosprawną ruchowo	24
3.	Opieka nad osobą chorą i niesamodzielną ze schorzeniami narządu ruchu	42
4.	Opieka nad osobą chorą i niesamodzielną ze schorzeniami neurologicznymi	42
Razem		180

W programie podano orientacyjną liczbę godzin na realizację zajęć w poszczególnych działach tematycznych. Dopuszcza się zmiany przydziału godzin na zajęciach w poszczególnych placówkach w zależności od możliwości szkoły i placówek ochrony zdrowia.

Propozycje metod sprawdzania i oceny osiągnięć edukacyjnych ucznia

Sprawdzanie i ocenianie osiągnięć uczniów należy przeprowadzać systematycznie na podstawie ustalonych kryteriów.

Podczas kontroli i oceny dokonywanej w formie ustnej należy zwracać uwagę na operowanie zdobytą wiedzą i merytoryczną jakość wypowiedzi. Umiejętności praktyczne należy sprawdzać poprzez obserwację czynności ucznia w czasie wykonywania ćwiczeń.

Podczas sprawdzania i oceniania wykonywanych zadań i ćwiczeń proponuje się zwrócić uwagę na:

- poprawność komunikowania się i współpracy w zespole terapeutycznym,
- poprawność określenia celu działania i oceny stopnia jego osiągnięcia,

- poziom realizacji zadań zawodowych, ich zgodność z obowiązującymi procedurami i standardami,
- szybkość i trafność podejmowania decyzji,
- satysfakcję osoby chorej i niesamodzielnej z wykonanej usługi,
- bezpieczeństwo osoby chorej i niesamodzielnej,
- przestrzeganie tajemnicy zawodowej.

Kontrolę poprawności wykonania zadania należy przeprowadzić w trakcie i po jego wykonaniu. Uczeń powinien samodzielnie sprawdzić wyniki swojej pracy według przygotowanego przez nauczyciela arkusza oceny. Następnie, według tego samego arkusza, kontroli powinien dokonać nauczyciel oceniając poprawność, jakość i staranność wykonania zadania.

W ocenie końcowej należy uwzględnić następujące kryteria:

- organizację stanowiska pracy,
- dobór i poprawność określenia i stopień realizacji celu działania,
- dobór i właściwe wykorzystanie sprzętu i aparatury medycznej,
- jakość wykonywanego zadania,
- kontakt ucznia z pacjentem,
- współpracę w zespole diagnostycznym i terapeutycznym,
- przestrzeganie przepisów bhp.

W ocenie końcowej należy uwzględnić wyniki wszystkich stosowanych przez nauczyciela metod sprawdzania osiągnięć uczniów.

PRAKTYKA ZAWODOWA

Szczegółowe cele kształcenia

W wyniku procesu kształcenia uczeń (słuchacz) powinien umieć:

- określić strukturę organizacyjną wybranych placówek,
- nawiązać i podtrzymać kontakt z chorym i jego rodziną,
- udzielić wsparcia emocjonalnego choremu i jego rodzinie w trudnej sytuacji,
- ocenić zapotrzebowanie chorego na pomoc w zaspakajaniu potrzeb biologicznych,
- ocenić stan higieniczny chorego,
- włączyć się do planowania opieki nad osobą chorą i niesamodzielną,
- dobrać materiały, środki, przybory i sprzęt do wykonywania zabiegów higienicznych,
- udzielić pomocy choremu w wykonywaniu czynności dnia codziennego,
- wykonać zabiegi higieniczne związane z utrzymaniem ciała chorego w czystości,
- wykonać zabiegi higieniczne związane z utrzymaniem higieny otoczenia chorego,
- udzielić pomocy osobie chorej i niesamodzielnej w czynnościach związanych z wydalaniem,
- udzielić pomocy osobie chorej i niesamodzielnej w zmianie pozycji i przemieszczaniu się,
- zapewnić osobie chorej i niesamodzielnej wygodne i bezpieczne ułożenie w łóżku,
- udzielić pomocy osobie chorej i niesamodzielnej w posługiwaniu się przedmiotami ortopedycznymi,
- udzielić pomocy osobie chorej i niesamodzielnej w korzystaniu ze sprzętu rehabilitacyjnego,
- udzielić pomocy osobie chorej i niesamodzielnej podczas spożywania posiłków,
- zaobserwować zaburzenia w funkcjonowaniu układów i narządów,
- wykonać zlecone zabiegi przeciwzapalne,
- zapewnić osobie chorej i niesamodzielnej bezpieczeństwo podczas wykonywania zabiegów higienicznych.

Materiał nauczania

1. Opieka nad chorym w stacjonarnych zakładach opieki zdrowotnej

Zapoznanie uczniów ze strukturą organizacyjną szpitala.

Nawiązywanie i utrzymywanie kontaktu z chorymi, pomoc osobie chorej w komunikowaniu się z personelem medycznym, rodziną i pacjentami.

Udzielanie pomocy osobie chorej i niesamodzielnej w zaspakajaniu potrzeb higienicznych (toaleta ciała, mycie głowy i czesanie włosów, toaleta jamy ustnej, zmiana bielizny osobistej).

Asystowanie pielęgniarce w wykonywaniu zabiegów higienicznych u ciężko chorego.

Asystowanie pielęgniarce w wykonywaniu zabiegów pielęgniarских.

Udzielanie pomocy osobie chorej i niesamodzielnej w zaspakajaniu potrzeb fizjologicznych (podanie basenu, kaczki, zmiana pampersów, opróżnienie worka z moczem).

Obserwacja wydaliny i wydzielin.

Udzielanie pomocy osobie chorej i niesamodzielnej w zaspakajaniu potrzeb związanych z odżywianiem - karmienie i pojenie chorego, przygotowanie posiłków do spożycia.

Udzielanie pomocy osobie chorej i niesamodzielnej w utrzymaniu estetycznego wyglądu łóżka i najbliższego otoczenia - zmiana bielizny pościelowej, sianie łóżka, mycie szafek przyłóżkowych.

Udzielanie pomocy osobie chorej i niesamodzielnej w utrzymaniu aktywności ruchowej - zmiana pozycji chorego w łóżku, stosowanie sprzętu ślizgowego, pomoc przy wstawaniu z łóżka, pomoc choremu w przemieszczaniu z łóżka na wózek, transport chorego, stosowanie podnośników, przedmiotów ortopedycznych, sprzętu rehabilitacyjnego.

Zabezpieczenie chorego przed wypadnięciem z łóżka - stosowanie drabinek i innych zabezpieczeń.

Oferowanie podopiecznemu różnych form spędzania czasu wolnego.

Dokumentacja wykonanych zabiegów higieniczno – pielęgnacyjnych.

Organizacja pracy własnej - dobór materiałów, środków, przyborów i sprzętu.

Stosowanie przepisów bhp i reżimu sanitarno – epidemiologicznego - dezynfekcja i mycie przyborów toaletowych, dezynfekcja i czyszczenie naczyń z wydaliny.

2. Opieka nad chorym w Zakładach Opiekuńczo-Lecznicznych

Zapoznanie uczniów ze strukturą organizacyjną ZOL- u.

Nawiązywanie i utrzymywanie kontaktu z podopiecznymi.

Udzielanie pomocy podopiecznemu w adaptacji do sytuacji zmienionej w wyniku choroby i zmiany miejsca pobytu.

Udzielanie pomocy osobie niesamodzielnej w zaspakajaniu potrzeb higienicznych - kąpiel i toaleta ciała, mycie głowy i czesanie włosów, toaleta jamy ustnej, zmiana bielizny osobistej.

Udzielanie pomocy osobie niesamodzielnej w zaspakajaniu potrzeb fizjologicznych - podanie basenu, kaczki, zmiana pampersów, opróżnienie worka z moczem.

Udzielanie pomocy osobie niesamodzielnej w zaspakajaniu potrzeb związanych z odżywianiem - karmienie i pojenie chorego, pomoc w przygotowaniu i spożywaniu posiłków na stołówce, aktywizowanie do samodzielności w zakresie spożywania posiłków.

Udzielanie pomocy osobie niesamodzielnej w utrzymaniu estetycznego wyglądu łóżka i najbliższego otoczenia - zmiana bielizny pościelowej, ślanie łóżka, mycie szafek przyłóżkowych.

Udzielanie pomocy osobie niesamodzielnej w utrzymaniu aktywności ruchowej - zmiana pozycji chorego w łóżku, pomoc przy wstawaniu z łóżka, pomoc choremu w przemieszczaniu z łóżka na wózek, stosowanie podnośników, przedmiotów ortopedycznych, sprzętu rehabilitacyjnego.

Zabezpieczenie chorego przed wypadnięciem z łóżka - stosowanie drabinek i innych zabezpieczeń.

Zachęcanie chorego do samodzielnego ubierania się.

Oferowanie podopiecznemu różnych form spędzania czasu wolnego.

Dokumentowanie wykonanych zabiegów higieniczno – pielęgnacyjnych.

Organizowanie pracy własnej - dobór materiałów, środków, przyborów i sprzętu.

Stosowanie przepisów bhp i reżimu sanitarno – epidemiologicznego - dezynfekcja i mycie przyborów toaletowych, dezynfekcja i czyszczenie naczyń z wydaliniami.

3. Opieka w placówkach pomocy społecznej

Zapoznanie uczniów ze strukturą organizacyjną domu pomocy społecznej.

Nawiązywanie i utrzymywanie kontaktu z podopiecznymi.

Udzielanie pomocy podopiecznemu w adaptacji do sytuacji zmienionej w wyniku choroby i zmiany miejsca pobytu.

Udzielanie pomocy osobie niesamodzielnej w zaspakajaniu potrzeb higienicznych - kąpiel i toaleta ciała, mycie głowy i czesanie włosów, toaleta jamy ustnej, zmiana bielizny osobistej.

Udzielanie pomocy osobie niesamodzielnej w zaspakajaniu potrzeb fizjologicznych - pomoc w czynnościach fizjologicznych w toalecie, podanie basenu, kaczki, zmiana pampersów.

Udzielanie pomocy osobie niesamodzielnej w zaspakajaniu potrzeb związanych z odżywianiem - pomoc w przygotowaniu i spożywaniu posiłków na stołówce, karmienie i pojenie chorego aktywizowanie do samodzielności w zakresie spożywania posiłków.

Udzielanie pomocy osobie niesamodzielnej w utrzymaniu estetycznego wyglądu łóżka i najbliższego otoczenia - zmiana bielizny pościelowej, ślanie łóżka, mycie szafek przyłóżkowych.

Udzielanie pomocy osobie niesamodzielnej w utrzymaniu aktywności ruchowej - zmiana pozycji chorego w łóżku, pomoc przy wstawaniu z łóżka, pomoc choremu w przemieszczaniu się z łóżka na wózek, stosowanie podnośników, przedmiotów ortopedycznych, sprzętu rehabilitacyjnego.

Zabezpieczenie chorego przed wypadnięciem z łóżka - stosowanie drabinek i innych zabezpieczeń.

Aktywizowanie podopiecznego w zakresie samoobsługi - samodzielnego mycia się, ubierania, czesania, spożywania posiłków.

Udzielanie pomocy w aktywizowaniu do samodzielnego ubierania się

Stosowanie kąpieeli słonecznych i powietrznych - werandowanie chorych, spacer.

Dokumentowanie wykonanych zabiegów higieniczno – pielęgnacyjnych.

Organizowanie pracy własnej - dobór materiałów, środków, przyborów i sprzętu.

Stosowanie przepisów bhp i reżimu sanitarno – epidemiologicznego - dezynfekcja i mycie przyborów toaletowych, dezynfekcja i czyszczenie naczyń z wydaliniami

Uwagi o realizacji

Celem realizacji programu praktyki zawodowej jest zapoznanie uczniów z zasadami funkcjonowania i zadaniami placówek opieki stacjonarnej, zakładów opiekuńczo – leczniczych i domów pomocy społecznej, doskonalenie umiejętności komunikowania się, sprawowania opieki oraz motywowania chorych i niesamodzielnych do aktywności życiowej.

Program praktyki zawodowej może być realizowany w I i II semestrze nauki. Praktyka zawodowa może odbywać się w oddziałach szpitalnych, zakładach opiekuńczo leczniczych i domach pomocy społecznej. Miejsca w których odbywa się praktyka zawodowa powinny spełniać kryteria placówki szkoleniowej. Opiekunem praktyki powinna być pielęgniarka posiadająca odpowiednie kwalifikacje zawodowe (specjalizację, lub tytuł magistra pielęgniarstwa).

Opiekun praktyki powinien nadzorować pracę uczniów, prowadzić instruktaż zaplanowanych czynności opiekuńczo – higienicznych, pomagać im w sytuacjach trudnych i stwarzać możliwości wykonania wszystkich zadań zaplanowanych w programie praktyki. Praktyka zawodowa powinna być prowadzona w 4-6 osobowych grupach uczniów. Podczas realizacji programu należy kształtować pożądane w pracy opiekuna medycznego postawy:

- odpowiedzialności za pracę,
- zdyscyplinowania i gotowości stałego rozwoju,
- wrażliwości na cierpienie drugiego człowieka,

- aktywności i samodzielności w działaniu,
- przestrzegania tajemnicy zawodowej,
- empatycznego reagowania,
- samooceny i samokontroli,
- kultury osobistej,

Każdy uczeń zobowiązany jest do prowadzenia dzienniczka praktyk.

Proponuje się następujący podział godzin na realizację poszczególnych działów tematycznych:

Lp.	Działy tematyczne	Orientacyjna liczba godzin
1.	Opieka nad chorym w stacjonarnych zakładach opieki zdrowotnej	140
2.	Opieka nad chorym w Zakładach Opiekuńczo-Lecznicznych	35
3.	Opieka w placówkach pomocy społecznej	35
	Razem	210

Podane w tabeli liczby godzin na realizację poszczególnych działów mają charakter orientacyjny. Nauczyciel może wprowadzić pewne zmiany, mające na celu dostosowanie programu do możliwości szkoły i placówek ochrony zdrowia.

Propozycje metod sprawdzania i oceny osiągnięć edukacyjnych ucznia

Sprawdzanie i ocenianie osiągnięć ucznia powinno odbywać się systematycznie przez cały czas trwania praktyki zawodowej według ustalonych kryteriów. Sprawdzanie osiągnięć praktycznych może odbywać się na podstawie obserwacji bezpośredniej czynności ucznia wykonywanych podczas ćwiczeń oraz sprawdzianów praktycznych z zadaniami typu próba pracy.

Dokonując oceny nauczyciel powinien zwracać uwagę na:

- poziom wykonywanych czynności i zadań zawodowych w odniesieniu do obowiązujących procedur postępowania,
- poprawność komunikowania się, współpracy i współdziałania w zespole i z podopiecznymi,
- poprawność określania celu działania i stopień jego osiągnięcia,
- samodzielność w podejmowaniu decyzji i działaniu,
- satysfakcja pacjenta z wykonanej usługi,
- jakość wykonanej pracy,
- przestrzeganie przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy.

Przedmiotem oceny powinna być także postawa zawodowa ucznia:

- odpowiedzialność za wykonywane zadania,
- aktywność, zdyscyplinowanie, gotowość do ciągłego rozwoju,
- postępowanie zgodnie z zasadami etyki.

Na zakończenie realizacji programu opiekun praktyki zawodowej powinien wystawić ocenę końcową, opinię o pracy i postępach ucznia oraz udokumentować przebieg praktyki.